

Analyse av studentflyt og sektorfravall i høyere utdanning i Norge

Asle Høgestøl | Inger C. Nordhagen | Øivind Skjervheim

IDEAS2EVIDENCE

ideas2evidence-rapport 4:2017

Analyse av studentflyt og sektorfracfall i høyere utdanning i Norge

---

ideas2evidence-rapport 04:2017

Utarbeidet av Asle Høgestøl, Inger C. Nordhagen og Øivind Skjervheim ved
ideas2evidence på oppdrag fra Universitetet i Bergen

ideas2evidence 04:2017

ideas2evidence
Villaveien 5
5007 Bergen
post@ideas2evidence.com
Telefon: 918 17 197
www.ideas2evidence.com

Bergen, september 2017

FORORD

Rapporten er utarbeidet av Asle Høgestøl, som også har ledet prosjektet. Bakgrunnskapitlet er skrevet av Inger C. Nordhagen, mens Øivind Skjervheim har hatt ansvaret for de kvantitative analysene og bearbeidelse av studentdata.

Vi ønsker å takke vår oppdragsgiver Universitetet i Bergen, ved Tove Steinsland, Ingvild Greve og Christen Soleim for bistand i gjennomføringen av oppstarts-workshop. På denne workshopen deltok Karen Skadsheim Sikkeland fra Universitetet i Oslo, Kjerstin Tobiassen fra NTNU, og Øyvind Mikalsen fra Universitetet i Tromsø med gode innspill og tips til gjennomføring.

Avslutningsvis ønsker vi å gi en stor takk til Yngve Bersvendsen og Bjarne Mundal ved Database for høyere utdanning ved NSD, som har vært våre primære kontaktpersoner i forbindelse med uttrekket av studentdata.

Bergen, 27. september 2017.

INNHold

Forord	5
1. Innledning	9
Ny finansieringsordning.....	9
Forskning om fleksibilitet og frafall	10
Studentmobilitet og frafall i Norge	10
I hvilken grad kan institusjonene påvirke institusjonsfrafall?	11
Problemstillinger	11
Rapportens oppbygning	12
2. Metode, datagrunnlag og avgrensninger	13
Datagrunnlag	13
Førstegangsregistrerte studenter	14
Organisatoriske endringer i sektoren	14
Fremgangsmåte for å beregne studiepoengproduksjon	14
Studentflyt mellom fagområder.....	15
Studenter som startet på årsstudium	15
Operasjonalisering av frafall.....	16
3. Oppnådd grad, institusjonsfrafall og sektorfrafall	19
Hele sektoren	20
BOTT-Universitetene	21
Universitetet i Bergen (UiB).....	23
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU).....	24
Universitetet i Oslo (UiO)	26
Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet (UiT).....	27
4. Studentflyt – Overgang mellom institusjonstyper	29
Overgang fra universiteter	29
Overgang fra statlige høyskoler	30
Overgang fra private høyskoler.....	31
Overgang fra BOTT-universitetene.....	32
5. Når skjer gradsoppnåelse, institusjonsfrafall og sektorfrafall?	37
Oppnådd grad.....	37
Sektorfrafall	38
Institusjonsfrafall.....	38
6. Studiepoeng.....	41

Studiepoengproduksjon i sektoren	41
Studiepoengproduksjon BOTT-universitetene	43
7. Studentflyt - Overgang mellom fagområder	49
8. Analyser – Årsstudiumstudenter.....	55
9. Hovedfunn	61
10. Litteratur.....	63

1. INNLEDNING

Denne rapporten omhandler studentflyt og sektorfrfall i høyere utdanning i Norge, og baserer seg på et omfattende datamateriale på «studentkarrierene» til bachelor- og årsstudiestudenter som startet sitt studieløp høsten 2010. Rapporten presenterer og diskuterer et bredt spekter av analyser tilknyttet problemstillinger rundt studentflyt og sektorfrfall. Analysene er i hovedsak gjennomført på to ulike nivå: analyser på tvers av alle høyere utdanningsinstitusjoner, uavhengig av hvilke utdanningsinstitusjoner studentene har vært tilknyttet, samt et sett av mer spesifikke analyser gjort med utgangspunkt i «BOTT-universitetene» (Universitetene i Bergen, Oslo, Trondheim og Tromsø).

Målsetningen med oppdraget var å få bedre kunnskap om sektorfrfall og studentmobilitet mellom institusjonene i universitets- og høyskolesektoren. Universitetet i Bergen og de øvrige BOTT-universitetene har over lengre tid sett behovet for mer kunnskap om dette feltet, og da spesifikt i hvilken grad studenters frfall fra den enkelte institusjon fører til frfall fra sektoren, eller om frafallet primært kan forklares ved at studentene har mobilitet mellom institusjonene. Innføringen av ny kandidatindikator som del av det reviderte finansieringssystemet for høyere utdanning 1. januar 2017, har gjort kunnskapsbehovet enda tydeligere.

Den sentrale problemstillingen er hvorvidt studenter som avslutter studier ved en institusjon før fullendt grad oppnår sin bachelorgrad ved en annen institusjon, eller om de faller ut av sektoren uten oppnådd grad. Førstnevnte kan sies å være en naturlig del av et fleksibelt utdanningssystem, og selv om det kan være negativt for institusjonene som påvirkes av frafallet, er konsekvensene av slik mobilitet betydelig mindre på samfunnsnivå enn hva sektorfrfall er.

NY FINANSIERINGSORDNING

Finansieringssystemet for høyere utdanning, som blant annet innebærer innføring av ny indikator for kandidatproduksjon, ble revidert i løpet av 2016 og innført fra og med 1. januar 2017. Den nye kandidatindikatoren er basert på anbefalinger fra ekspertgruppen for nytt finansieringssystem for universiteter og høyskoler i rapporten *Finansiering for kvalitet, mangfold og samspill*, og er ment å føre til bedre gjennomføring i utdanningene ved å «stimulere institusjonene til god dimensjonering av studieplasser og høyere kvalitet»¹. Uttellingen for avlagte grader vil gå til den institusjon som tildelte graden, selv om kandidaten har tatt større eller mindre deler av utdanningen som inngår i graden ved andre institusjoner. Kandidatindikatoren vil finansieres ved at satsene for studiepoeng er satt ned sammenlignet med i 2016. Finansieringen av indikatoren vil utgjøre ca. 20 prosent av den resultatbaserte finansieringen som skal fordeles etter studiepoengproduksjon, internasjonalisering og kandidatproduksjon. En tydelig hovedvekt vil fremdeles ligge på studiepoengproduksjon som vil utgjøre ca. 80 prosent av fordelingen til institusjoner. Ekspertgruppen anbefalte at tildelingen basert på kandidatproduksjon burde utgjøre en mindre andel, kun 10 prosent, men Kunnskapsdepartementet mener at «insentivstyrken bør være høyere enn det for å ha en effekt»². Samtidig peker KD på at indikatoren ikke bør telle for sterkt, fordi det vil gi for store omfordelinger mellom institusjonene.

¹ Prop. 1S (2016-17), Kunnskapsdepartementet, s. 283.

² Ibid.

Som resultat av politisk satsing er det høyere utdanningssystemet i Norge (som i Danmark og Sverige) svært fleksibelt i internasjonal sammenheng. Flexibilitet handler i denne sammenheng om studentenes mulighet til å bytte studieprogram eller institusjon (omvalg), og å kunne overføre studiepoeng opptjent på ett studieprogram til et annet. I Norge, Sverige og Danmark er det relativt enkelt å overføre studiepoeng fra ett studieprogram til et annet, noe som betyr at det er relativt uproblematisk for studenter som innser at de har startet på «feil» studieprogram å bytte til et annet program, fordi kostnaden ved å bytte er lav.

I forskningslitteraturen om hvilke faktorer som påvirker gjennomføring og frafall i høyere utdanning, trekkes utdanningssystemets fleksibilitet frem som en avgjørende faktor på systemnivå.³ I Storbritannia er overføring av studiepoeng mindre utbredt, og studenter som slutter i høyere utdanning svarer ofte at det skyldes at de har valgt feil studieprogram.⁴ I Norge er denne forklaringen mindre utbredt blant studenter som slutter å studere (Hovdhaugen og Aamodt, 2009). Med andre ord kan systemets fleksibilitet ha positiv påvirkning på sektorfracfall. Samtidig vil et slikt system ha negativ effekt på institusjonsfracfall, fordi det er lett for studentene å bytte studiested.⁵ Den nye finansieringsordningen innebærer med andre ord at læresteder står i fare for å bli «straffet» for en fleksibilitet som er resultat av politisk satsing, en fleksibilitet som har negativ effekt på institusjonsfracfall, men som kan ha positiv effekt på sektorfracfall.

STUDENTMOBILITET OG FRAFALL I NORGE

Tidligere forskning viser at norske studenter har «uryddige studieløp»⁶, og at det er stor studentmobilitet mellom institusjoner i Norge. Det foreligger lite internasjonale sammenligninger av studentflyt, men ifølge Aamodt og Hovdhaugen, 2011, s. 34 er et slikt bevegelsesmønster «trolig nokså unikt» i internasjonal sammenheng. Dette er knyttet til nettopp den innebygde fleksibiliteten i systemet, og at det i de fleste andre land er sterkere hindringer mot at studenter kan bevege seg mellom ulike typer læresteder uten å måtte begynne om igjen.

Basert på empiri om studentmobilitet og frafall i Norge kan vi anta at den nye indikatoren vil ha negativ effekt på finansieringen til en rekke institusjoner. Dette gjelder blant annet de tradisjonelle universitetene. Studentstabiliteten er betydelig større ved høyskoler enn ved universitetene, og det er også en større andel studenter som «lekker» fra universitetene til høyskolene enn andre veien. Denne trenden har vært stabil over tid.⁷ I en studie av frafall og gjennomføring i laveregrads studier fant Aamodt og Hovdhaugen (2011) at etter første år fortsetter kun halvparten av universitetsstudentene ved et universitet, mens over 20 prosent hadde flyttet over til en statlig eller vitenskapelig høyskole eller et utenlandsk universitet. Ved de statlige høyskolene er institusjonsfracfallet betydelig lavere enn ved universitetene, omtrent 75 prosent fortsetter etter ett år, og de aller fleste fortsetter året etter også. Overgangen fra høyskole til universitet er svært lav på lavere grad. Ifølge Roedele og Aamodt (2001) er det noe høyere overganger på høyere grad.

³ Se for eksempel EU Commission 2015, Hovdhaugen 2012.

⁴ Yorke og Longden 2004, referert i EU Commission 2015.

⁵ Ifølge Hovdhaugen (2012) kan det fleksible utdanningssystemet også ha negativ effekt på hvor lang tid studentene bruker på studiene.

⁶ Aamodt (2001).

⁷ se Aamodt, 2001, Roedele og Aamodt 2001, Aamodt og Hovdhaugen 2011.

Det er også et geografisk aspekt ved studentmobiliteten. Selv om studentflyt vanligvis er størst mellom institusjoner i samme eller nærliggende region, er det også en del mobilitet mellom regionene. Oslo og Akershus og Trøndelag har positiv netto tilstrømning av studenter utenfra, mens de andre regionene gir fra seg flere studenter enn de tiltrekker seg.⁸

I HVILKEN GRAD KAN INSTITUSJONENE PÅVIRKE INSTITUSJONSFRAFALL?

Forskningen om hvilke faktorer som påvirker gjennomføring og frafall i høyere utdanning har identifisert forklaringer på tre nivåer; systemnivå (nasjonalt), institusjonsnivå og individnivå (studenter).⁹ Forhold på institusjonsnivå som er vist å påvirke gjennomføring og frafall er blant annet tydelige målsetninger og prioritering av tiltak for å forbedre gjennomføring (se blant annet Thomas, 2012), vektlegging av faglig og sosial integrasjon av studentene (Tinto, 1993), ulike støttetjenester for studenter (Hovdhaugen, Frølich og Aamodt, 2008), studieorganisering (Hovdhaugen og Aamodt, 2006), organisering av undervisning og tilbakemeldinger (Krause 2011), monitorering av studenters progresjon (Quinn, 2013), og fokus på førsteårsstudenter (Gazeley og Aynsley, 2012). Man kan derfor tenke seg at læresteder har stort mulighetsrom til å kunne påvirke om studentene fortsetter ved lærestedet.

Flere norske forskningsrapporter konkluderer imidlertid med at studentfracfall og studentmobilitet i stor grad skyldes forhold utenfor lærestedene, dvs. forhold institusjonene i liten grad kan gjøre noe med.¹⁰ I en studie av studenter som bytter lærested eller faller fra høyere utdanning er det kun 20 prosent av studentene som skifter lærested som sier at lærestedet kunne gjort noe for å påvirke beslutningen (Hovdhaugen m.fl. 2008). Det innebærer at lærestedenes mulighetsrom for holde på studentene er begrenset.

PROBLEMSTILLINGER

Rapporten er delt inn i to overordnede deler. I den første delen konsentrerer vi oss om analyser som tar utgangspunkt i studentene som høsten 2010 startet på et bachelorprogram, mens vi i del nummer to ser nærmere på studentene som høsten 2010 startet på et årsstudium.

Del 1 er betydelig mer omfangsrik enn del 2. De sentrale problemstillingene som ligger til grunn for analysene på bachelorstudenter er:

- ◆ Hva er forholdet mellom andelene av studenter som henholdsvis a) oppnår bachelorgrad på opprinnelig institusjon, b) oppnår bachelorgrad på annen institusjon (institusjonsfracfall), c) faller ut av utdanningsløpet før våren 2015 uten å oppnå grad (sektorfracfall), og d) fortsatt er semesterregistrert (eller i permisjon) vårsemesteret 2015 uten å ha oppnådd grad?
- ◆ Hvordan beveger norske studenter seg mellom ulike typer institusjoner (universitet, høyskoler osv.), og er det forskjell mellom institusjonstypene og mellom de fire BOTT-universitetene?
- ◆ På hvilket tidspunkt i studieløpet er det studentene oppnår grad, faller ut av sektoren eller bytter studiested (institusjonsfracfall)?
- ◆ Hvor mange studiepoeng avlegger studentene i snitt før de faller ut av sektoren? Ved institusjonsfracfall, som ender opp i avlagt grad ved en annen institusjon enn den opprinnelige,

⁸ Kunnskapsdepartementet (2016): Tilstandsrapport for høyere utdanning.

⁹ European Commission (2015) og Hovdhaugen (2012).

¹⁰ Se for eksempel Aamodt og Hovdhaugen (2011) og Hovdhaugen m.fl. (2008).

hvor mange studiepoeng avlegges i snitt ved opprinnelig institusjon og gradsutstedende institusjon?

- ◆ Hvordan er studentflyten på fagområdenivå? Det vil si hvor stabil studentmassen er innenfor hvert enkelt fagområde ved hvert av de fire BOTT-institusjonen.

Del 2 av analysene i denne rapporten fokuserer på årsstudiestudenter. Av årsaker som utdypes nærmere i neste kapittel presenteres kun overordnede analyser for denne studiegruppen, nærmere bestemt:

- ◆ Av studentene som startet på et årsstudium høsten 2010, hvor mange er det som senere oppnår bachelorgrad, enten ved sitt opprinnelige lærested eller ved et nytt lærested?

RAPPORTENS OPPBYGNING

Rapporten er delt inn i ti kapitler. Kapittel 2 gir en gjennomgang av datagrunnlaget for analysene, hvilke metoder som har blitt benyttet og hva slags avgrensninger som har blitt gjort i konstruksjonen av datasettene som analysene baserer seg på. Videre defineres begrepene institusjons- og sektorfrfall nærmere.

Kapittel 3-7 presenterer funnene fra analysene som fokuserer på studentene som startet bachelorutdanning høsten 2010. Kapittel 3 presenterer analyser av andelen studenter som oppnår grad, andelen som faller ut av sektoren og andelen som fortsatt var semesterregistrert ved siste måletidspunkt. Alle disse tallene fordeles mellom institusjonsfrafalte studenter og studenter som ved de ulike hendelsestidspunktene var tilknyttet sitt opprinnelige lærested. Analysene presenteres aggregert på sektornivå, aggregert for BOTT-institusjonene, og for hver enkelt BOTT-institusjon.

I kapittel 4 undersøker vi studentflyt mellom ulike typer av institusjoner (universiteter, høyskoler osv.). Disse analysene gir mer informasjon om *retningen på* studentflyten, eksempelvis vil man kunne se hvor høy andel av de opprinnelige universitetsstudentene som ender opp med grad på en høyskole, og vice versa.

I kapittel 5 presenteres en overlevelsesanalyse, som viser *når* de ulike hendelsene (oppnådd grad, sektorfrfall, institusjonsfrfall) inntreffer for studentmassen i løpet av semestrene vi har data for.

I kapittel 6 vendes fokuset mot studentenes studiepoengproduksjon. Spesielt interessant i denne sammenhengen er hvor mange poeng de sektorfrafalte studentene avlegger før de avslutter studiene sine, samt hvor mange studiepoeng institusjonsfrafalte studenter med oppnådd grad avlegger ved sitt opprinnelige lærested og ved den gradsutstedende utdanningsinstitusjonen.

Siste kapittel i delen som ser på bachelorstudenter, kapittel 7, presenterer analyser på studentflyt fordelt på ulike fagområder, i denne rapporten forstått gjennom studentenes fakultetstilhørighet. Disse analysene er kun gjennomført for BOTT-institusjonene.

Kapittel 8 presenterer funn fra analysene om studenter som startet på et årsstudium høsten 2010. Kapitlet konsentrerer seg om å vise andelene studenter som fullfører *gradsstudier* på et senere tidspunkt. Det tallene altså kan si oss er i hvilken grad studentene benytter årsstudier som en inngangsportal for fremtidig studieløp som ender i oppnådd grad

Avslutningsvis presenteres en punktvis oppsummering av rapportens hovedfunn.

2. METODE, DATAGRUNNLAG OG AVGRENSNINGER

Analysene i denne rapporten presenteres stort sett gjennom deskriptive fremstillinger. Dette gjelder alle analysene som ser på *andelene* studenter som opplever gradsopptak, institusjonsfratfall og sektorfratfall.

I tillegg til de deskriptive fremstillingene presenteres imidlertid også et sett med analyser som viser *når* gradsopptak, institusjonsfratfall og sektorfratfall skjer hos studentmassen i løpet av de elleve semestrene vi har data for. For å følge disse hendelsene over tid benyttes den kvantitative analyseteknikken *overlevelsesanalyse*. Som navnet indikerer kommer overlevelsesanalyse opprinnelig fra medisinfaget, hvor den fortsatt blir brukt til å analysere risikoen/sannsynligheten for at et subjekt overlever spesifikke former for behandling. En sentral komponent i denne analyseteknikken er tid, og man studerer tiden som tar før en spesifikk hendelse inntreffer. Det at denne analyseteknikken inkorporerer tid som et sentralt element passer godt overens med denne delen av studien, ettersom det setter oss i stand til å følge de forskjellige formene for potensielle hendelser fra semester til semester.

Selv om analysene i seg selv ikke er spesielt komplekse så bygger de på et stort og komplekst datamateriale, hvor en rekke faglige og metodiske avgrensninger og avklaringer har vært nødvendige for å kunne gjennomføre analysene. Resten av dette kapitlet konsentrerer seg derfor om å klargjøre de ulike valgene som har blitt tatt i denne sammenhengen.

DATAGRUNNLAG

For analysene i denne rapporten har vi brukt et datasett som har blitt gjort tilgjengelig fra Database for høyere utdanning (DBH) ved Norsk senter for forskningsdata (NSD).

Analysene i denne rapporten har blitt foretatt med utgangspunkt i to ulike grupper:

- a) Bachelorstudenter førstegangsregistrert i 2010 (høstsemester)
- b) Årsstudiestudenter førstegangsregistrert i 2010 (høstsemester)

På bachelornivå har vi fulgt 2010-kullet i perioden 2010-2015. 2010-kullet vi har tatt utgangspunkt i bestod av totalt 30 088 studenter, og ettersom vi har semestervise data for flere år består datagrunnlaget totalt sett av 194 655 oppføringer.

Undersøkelsen er avgrenset til hva som skjer med studentene i løpet av, og frem til og med en eventuell avlagt bachelorgrad. Det vil si at fratfall fra et påfølgende mastergradsprogram ikke har blitt undersøkt i denne kartleggingen. Dette innebærer at vi følger studentene fra de tas opp på 3-årig bachelorprogram høstsemesteret 2010, og frem til de er ferdige med bachelorgraden (hvis normert studieløp) vårsemesteret 2013. Etter dette har vi data for ytterligere 2,5 år, frem til og med høstsemesteret 2015. Dersom studentene ved dette telletidspunktet verken har oppnådd bachelorgrad eller er semesterregistrert/i permisjon, vil de regnes som sektorfratfall.

Dette innebærer at verken studenter med opptak til profesjonsstudium, studenter på 4-årige bachelorprogram, eller studenter på 5-årige masterprogram osv. er inkludert i datagrunnlaget for analysen. På institusjonsnivå påvirker dette i spesielt stor grad NTNU, som har mange studieprogram

som er klassifisert som 5-årige masterprogram (blant annet majoriteten av de ingeniørrettede fagene). Av denne grunn vil tallene som presenteres i denne rapporten avvike ganske betydelig for NTNU om man sammenligner med tilstandsrapportene for høyere utdanning.

Også studentene som startet årsstudium høsten 2010 følges frem til utgangen av 2015. Dette datagrunnlaget brukes til et sett av mer begrensede analyser, som primært konsentrerer seg om å beskrive andelen årsstudiestudenter som i løpet av tidsperioden 2010-2015 fullfører bachelorgrad. Vi har hentet inn data for 8 700 studenter som startet årsstudium, og ettersom vi også følger denne gruppen over flere semestre og år har datagrunnlaget bestått av totalt 57 593 oppføringer.

FØRSTEGANGSREGISTRERTE STUDENTER

Vi ønsket i utgangspunktet kun å inkludere helt nye studenter i datagrunnlaget, men denne formen for avgrensning var ikke mulig å få til. Når vi snakker om førstegangsregistrerte studenter i denne rapporten betyr dette derfor studenter som høstsemesteret 2010 ble tatt opp til et bachelorprogram (eller årsstudium) på en institusjon de ikke tidligere hadde vært tilknyttet. Av denne grunn er det studenter i datamaterialet vårt som har avlagt studiepoeng før oppstart av bachelorprogram/årsstudium høst 2010. Et (svært) begrenset antall studenter oppnår dermed bachelorgrad flere semestre før normert tid. I praksis påvirker imidlertid dette de overordnede analysene i begrenset grad.

ORGANISATORISKE ENDRINGER I SEKTOREN

Det har de siste årene vært mange sammenslåinger i den høyere utdanningssektoren i Norge. Majoriteten av disse trådte i kraft fra og med 2016, og har således ikke påvirket vårt datamateriale. Det er imidlertid tilfeller av sammenslåinger også i perioden 2010-2015. I praksis innebærer dette at enkelte studenter som startet studiet sitt i 2010 ved en spesifikk institusjon, avsluttet studiene ved en ny, sammenslått enhet. Dersom man ikke tar høyde for dette i analysene vil man overestimere institusjonsfrafallet i sektoren. Denne problemstillingen har vi løst ved å ta utgangspunkt i institusjonssammensetningen slik den var i 2015, og tilbakeføre den til å gjelde for hele tidsperioden. Ettersom denne fremgangsmåten ikke tar høyde for studentovergang mellom senere fusjonerte utdanningsinstitusjoner kan dette potensielt innebære at reelle institusjonsfrafall ikke blir medregnet. I praksis fremstår dette imidlertid som et marginalt fenomen. Av BOTT-institusjonene, som er spesielt i fokus for denne rapporten, er det kun Universitetet i Tromsø som omfattes av denne problemstillingen, da de i løpet av tidsperioden fusjonerte med Høgskolen i Finnmark.

Sammenslåingen av Universitetet i Tromsø og Høgskolen i Finnmark påvirker frafallet til UiT i negativ retning, fordi Høgskolen før fusjonen hadde en avdeling som tilbødte delvis nettbaserte utdanningsprogram som hadde stort innslag av utenlandske studenter med høyt frafall. Sektorfrafallet til denne avdelingen ligger betydelig over andre avdelinger/fakultet ved Universitetet i Tromsø. Derfor har vi også inkludert en tabell for UiT som ikke inkluderer Høgskolen i Finnmark. I praksis vil dette også påvirke tallene for BOTT-universitetene, men ettersom antall studenter er såpass høyt når alle de fire BOTT-universitetene sees i sammenheng er effekten forholdsvis marginal.

FREMANGSMÅTE FOR Å BEREGNE STUDIEPOENGPRODUKSJON

En av problemstillingene som undersøkes i denne rapporten er studentenes studiepoengproduksjon, med et spesielt fokus på hvor mange poeng såkalt sektorfrafalte studenter oppnår før de avslutter

studiene, samt hvor mange studiepoeng institusjonsfravalte studenter avlegger ved sitt opprinnelige lærested og det nye lærestedet de bytter til.

Fra og med 2016 inkluderer Database for høyere utdanning en variabel som sier noe om hvor mange poeng i en students bachelorgrad som er *innpasset* fra emner bestått ved en ekstern utdanningsinstitusjon. Dessverre er ikke denne variabelen tilgjengelig for tidsperioden 2010-2015. Tallene som presenteres i analysene av studiepoeng viser derfor kun til hvor mange studiepoeng som er avlagt ved opprinnelig lærested, og hvor mange studiepoeng som er avlagt ved gradsutstedende utdanningsinstitusjon. Av denne grunn kan man med utgangspunkt i de foreliggende dataene ikke konkludere rundt de ulike institusjonenes reelle «eierskap» til de oppnådde gradene. Det vil imidlertid gi en pekepinn på studiepoengfordelingen mellom opprinnelig og gradsutstedende utdanningsinstitusjon, i påvente av fremtidige analyser som kan ta i bruk den nye DBH-variabelen på studiepoeng.

STUDENTFLYTT MELLOM FAGOMRÅDER

Avslutningsvis i analysekapittelet om bachelorgradsstudenter diskuteres og presenteres tall på studentenes flyt i utdanningssektoren fordelt på «fagområder» for de fire BOTT-institusjonene. Opprinnelig ønsket vi å følge fagområdeflyt, det vil si overgang mellom ulike typer av fagområder, for sektoren sett under ett. I praksis viste dette seg vanskelig å gjøre, fordi det ikke finnes gjennomgående kategoriseringer av fagområder på tvers av hele sektoren, brutt ned på fakultets- eller institutttilhørighet. Løsningen på dette har vært å gjennomføre et sett med mer begrensede analyser for de fire BOTT-institusjonene, som tar utgangspunkt i det fakultetet studentene ved disse fire institusjonene ble registrert på høsten 2010. For alle fakultet med mer enn 40 registrerte studenter viser vi andelen studenter som oppnår grad, faller ut av sektoren, eller fortsatt var student ved siste måletidspunkt, fordelt på tre overordnede kategorier: de som opplever de overnevnte hendelsene ved samme fakultet som det de begynte på, de som i løpet av studieløpet går over til et annet fakultet ved samme institusjon, og de som i løpet av studieløpet har overgang til en annen institusjon i utdanningssektoren.

STUDENTER SOM STARTET PÅ ÅRSSTUDIUM

For studentene med opptak til årsstudium var målsetningen i utgangspunktet å presentere tall på fire ulike hendelsestyper: 1) Gjennomfører studentene årsstudiet sitt? 2) Hva slags overgang har studentene – fortsetter de med nye studier, f.eks. i form av et bachelorprogram, eller avslutter de studiene etter fullført årsstudium? 3) Dersom de fortsetter med studiene, skjer dette innenfor samme institusjon studenten var innrullert ved i løpet av årsstudiet? 4) Fullfører de gradsstudier på et senere tidspunkt?

Når det gjelder årsstudier viste det seg at ulik praksis rundt registreringen av disse studentene gjorde det umulig å gjøre detaljerte analyser av deres studentkarrierer. Flere av de største utdanningsinstitusjonene (blant annet UiB, UiO, NTNU og UMB) registrerer kun kandidater som har gjennomført gradgivende og/eller vitnemålgivende utdanning. For å kunne gi presise tall på avsluttet/oppnådd årsstudium er vi avhengig av at institusjonene rapporterer fullførte *ikke-vitnemålgivende* studier. Av denne grunn har vi vært nødt til å vri fokuset for denne studentgruppen, slik at analysene som presenteres i denne rapporten i stedet undersøker om årsstudier fungerer som en inngangsportale for videre studier. Rent praktisk presenteres derfor antallet årstudiestudenter som

startet et årsstudium høsten 2010, andelen studenter som senere oppnår bachelorgrad ved sitt opprinnelige lærested, og andelen som senere oppnår bachelorgrad ved nytt lærested.

Gruppen av studenter som *ikke* oppnår bachelorgrad på et senere tidspunkt vil i praksis inneholde tre ulike typer studenter: a) de som *fullfører* et årsstudium, og slutter med studiene etter det, b) de som *avbryter* årsstudium, og c) de som *fullfører* et årsstudium, fortsetter å studere, men uten å oppnå bachelorgrad. Vi vil ikke skille mellom gruppe a, b og c i tallmaterialet som presenteres i rapporten.

OPERASJONALISERING AV FRAFALL

I denne rapporten vil vi forholde oss til to ulike former for frafall:

- ◆ «Sektorfracfall» – som innebærer at studenten avslutter sitt studie uten å oppnå bachelorgrad
- ◆ «Institusjonsfracfall» – som innebærer at studenten skifter lærested underveis i studieløpet

Sektorfracfall måles på ulike måter, ofte vil valget man tar være avhengig av hvor lang tidsdimensjon man har på dataene sine. I Aamodt og Hovdhaugens (2011) rapport om frafall i lavere grads studier før og etter Kvalitetsreformen defineres sektorfracfall som at studenten har vært «fraværende fra høyere utdanning i to på hverandre følgende år»

I vårt datamateriale klassifiseres imidlertid studentene som sektorfracfalt dersom de i løpet av 5 år ikke har oppnådd bachelorgrad, og heller ikke er semesterregistrert eller i permisjon ved siste måletidspunkt, høsten 2015. Vi mener at vår definisjon er en nyttig måte å forstå sektorfracfall på: Studentene (som alle startet på et tre-årig bachelorprogram) høsten 2010 blir gitt to ekstra år til å fullføre bachelorgraden sin etter normert tid. Dersom de er to år på overtid, med utgangspunkt i sitt opprinnelige studievalg, og heller ikke har meldt seg opp som student høsten 2015, mener vi at sjansen for at studenten ikke vender tilbake til studiet er såpass stor at man kan gi dem en slik klassifisering. Dersom vi hadde fulgt Aamodt og Hovdhaugens (2011) definisjon ville studenter som ikke har oppnådd grad, og tilsynelatende slutter å studere vår 2014, ikke kunne klassifiseres som sektorfracfalt, på tross av at de ikke registrerer seg ved noe studiested hverken høst 2014, vår 2015 eller høst 2015.

Vår definisjon, kombinert med den begrensede tidsdimensjonen på datamaterialet, gjør at tallene på sektorfracfall er beheftet med noe usikkerhet av to forskjellige årsaker, som potensielt kan enten øke eller redusere det reelle sektorfracfallet i høyere utdanning. For det første kan vi ikke utelukke at noen av studentene som klassifiseres som sektorfracfalt på et senere tidspunkt tar opp igjen studiene og fullfører en grad. Med en lengre tidsdimensjon ville inklusjonen av disse studentene gjort sektorfracfallet lavere. For det andre kan vi ikke utelukke at studentene som høsten 2015 er semesterregistrert, på et senere tidspunkt slutter å studere uten å oppnå grad. Med en lengre tidsdimensjon ville inklusjonen av disse studentene gjort sektorfracfallet høyere.

I praksis mener vi at dette er en problemstilling som i liten grad påvirker reliabiliteten til analysene. Vi vil blant annet senere se at den akkumulerte studiepoengproduksjonen til studenter vi har klassifisert som sektorfracfalte skiller seg betydelig fra studentene som var registrert som studenter ved siste måletidspunkt uten å ha oppnådd grad. Dette antyder at det er reelle forskjeller mellom disse to studentgruppene.

Institusjonsfracfall innebærer at studentene bytter lærested fra den institusjonen de opprinnelig startet utdannelsen sin ved. I deler av analysene våre må vi imidlertid ta høyde for at enkelte studenter

byter lærested i en periode, men vender tilbake til sitt opprinnelige lærested for å fortsette på eller avslutte studiet (oppnå grad). I de overordnede analysene av institusjons- og sektorfracfall regnes disse studentene *ikke* som institusjonsfracfalt.

Det er også en rekke eksempler i datamaterialet vårt på studenter som bytter institusjon flere ganger underveis i studieløpet. De er altså i praksis institusjonsfracfalt fra både sin primære og sin sekundære utdanningsinstitusjon. I våre analyser tar vi utgangspunkt i den opprinnelige utdanningsinstitusjonen, og hver student regnes kun som institusjonsfracfalt *én* gang, nærmere definert som første semester vi observerer overgang fra opprinnelig lærested til en nytt lærested.

De forskjellige formene for fracfall kan for enkelte studenter opptre i kombinasjon. Eksempelvis kan en student bytte lærested underveis i studieløpet (institusjonsfracfall), men uten å oppnå grad på den nye utdanningsinstitusjonen (sektorfracfall). Et sentralt perspektiv i denne rapporten er at vi må skille mellom institusjonsfracfall som senere ender opp i en oppnådd grad ved en annen utdanningsinstitusjon, og institusjonsfracfall som ender opp i sektorfracfall. Samme logikk gjelder for sektorfracfall. Skjer fracfallet direkte fra opprinnelig lærested, eller skjer det etter at studenten har byttet til et nytt utdanningssted? Vi mener at dette perspektivet vil kunne bidra til å øke presisjonen i diskusjonen rundt fracfall i høyere utdanning.

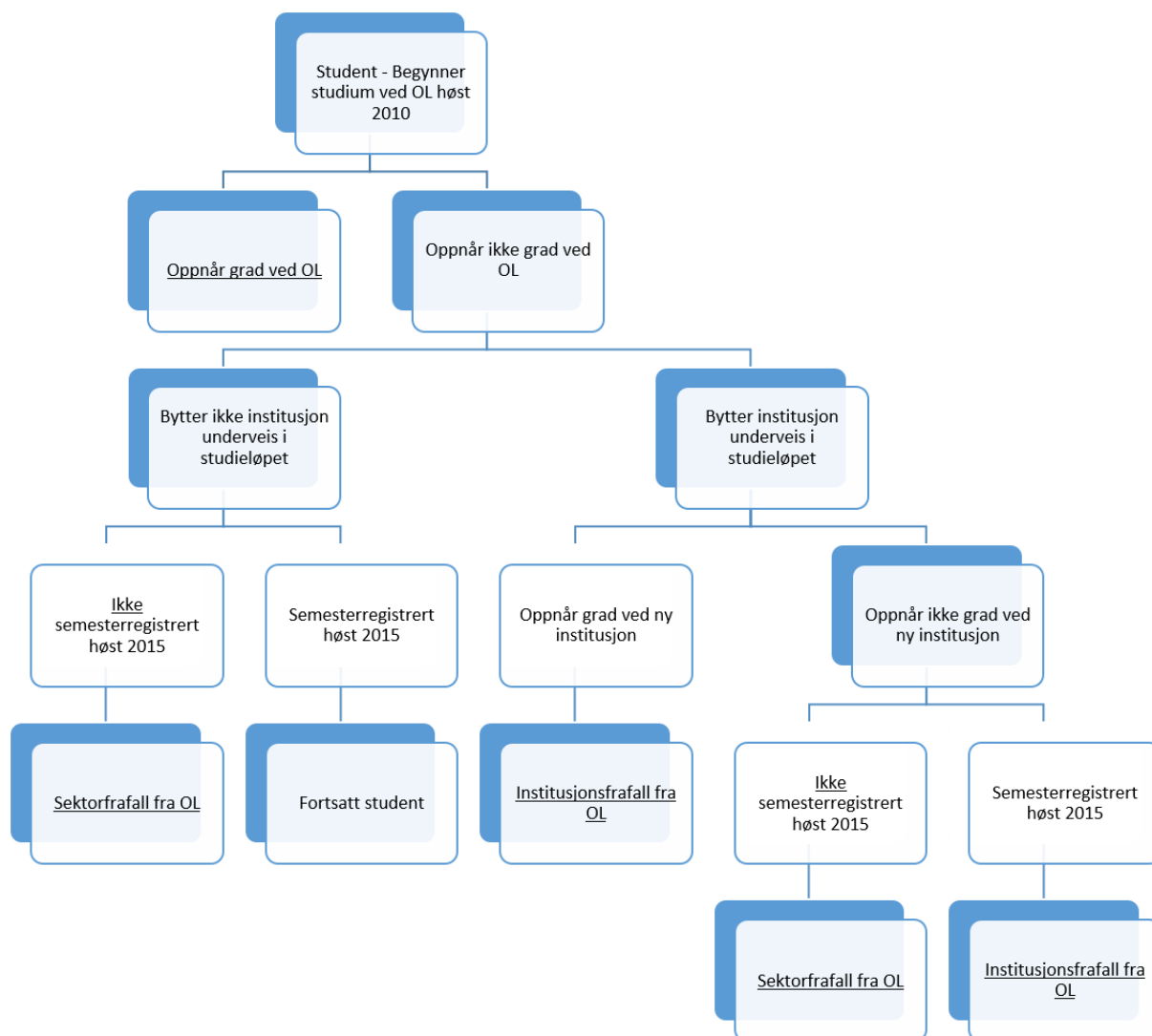

3. OPPNÅDD GRAD, INSTITUSJONSFRAFALL OG SEKTORFRAFALL

En av de sentrale oppgavene i dette prosjektet er å øke kunnskapen om hva som egentlig skjer med studentene som starter på et bachelorprogram. Hvor mange av dem oppnår en grad, og blir graden oppnådd ved lærestedet de starter utdanningen sin på, eller skjer dette ved en annen institusjon? Dette er kjernepunktet for diskusjonene knyttet til det nye finansieringssystemet. I de tilfeller hvor studenten oppnår sin grad ved en ny institusjon, vil lærestedet studenten har *byttet til* få uttelling for kandidatproduksjon, uavhengig av antallet studiepoeng som har blitt avlagt ved det opprinnelige lærestedet.

Figur 1 gir en oversikt på alle de ulike utfallene en student som starter på et bachelorprogram kan ha. Vi starter med å presentere alle de ulike hendelsene, før vi i det etterfølgende kapittelet presenterer figuren *med* prosentandeler for sektoren generelt og for BOTT-universitetene generelt og individuelt.

Figur 1: Hendelseskjema – generell oppbygning

Den første hendelsen som inntreffer er at studenten starter sitt studium ved et spesifikt lærested. Dette blir i denne modellen omtalt som «studentens opprinnelige lærested» (OL).

På et helt overordnet plan kan man dele studentene inn i to grupper, 1) de som oppnår grad ved sitt opprinnelige lærested, og 2) de som ikke oppnår grad ved sitt opprinnelige lærested.

Gruppe 2 kan videre deles inn i to grupper, 2.1) de som ikke bytter institusjon underveis i studieløpet, og 2.2) de som bytter institusjon underveis i studieløpet.

De studentene som ikke bytter institusjon underveis i studieløpet har to potensielle utfall, de kan enten falle ut av studiene i løpet av tidsperioden vi har data fra, og dermed bli kategorisert som sektorfracfalt, eller de kan fortsatt være registrert som student (eller i permisjon) ved siste måletidspunkt. Sistnevnte gruppe skiller seg ut fra alle de andre potensielle hendelsene ved at de hverken har grad, er sektorfracfalt eller institusjonsfracfalt.

Studentene som bytter institusjon underveis i studieløpet kan deles inn i tre forskjellige grupper: 2.2.1) dem som faller ut av studiene uten å oppnå grad (sektorfracfalt), 2.2.2) dem som oppnår grad ved sin nye utdanningsinstitusjon, og 2.2.3) dem som er registrert som student (eller er i permisjon) ved siste måletidspunkt, men uten å ha oppnådd grad.

Et interessant poeng med disse tre gruppene er at på tross av at hendelsene er kvalitativt ulike, så er alle gruppene i prinsippet institusjonsfracfalt fra sitt opprinnelige lærested. De som slutter å studere uten å oppnå grad er imidlertid *både* institusjons- og sektorfracfalt. Det samlede institusjonsfracfallet vil man i de etterfølgende figurene finne i boksen «bytter institusjon underveis i studieløpet». I de etterfølgende analysene er det viktig å påpeke følgende: prosentandelene som angis er konsekvent regnet ut med utgangspunkt i den *totale studentmassen*. Når vi i neste figur (figur 2) ser at 17,7 prosent bytter institusjon underveis i studieløpet, så referer dette til 17,7 prosent av de 30 088 som begynte på et bachelorstudium høst 2010.

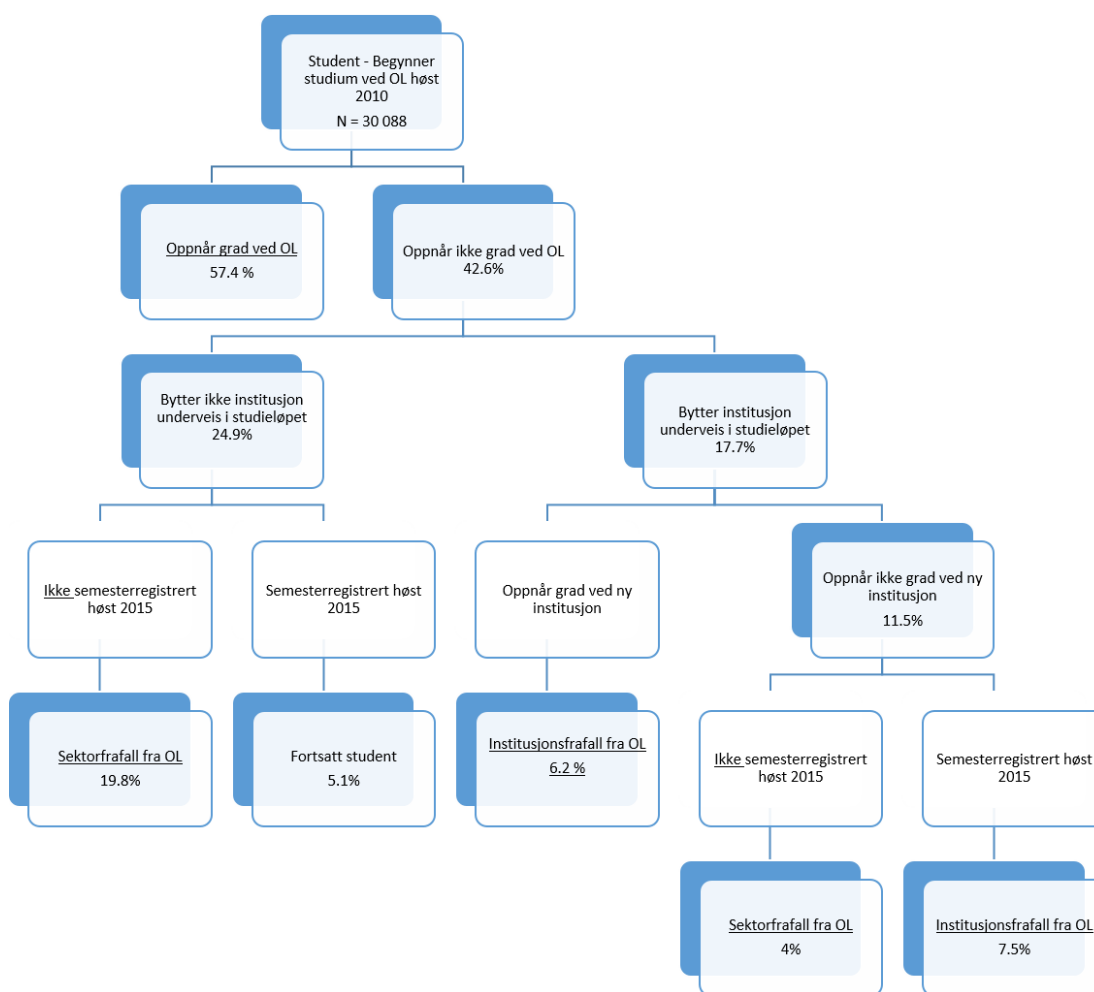
HELE SEKTOREN

I datasettet som danner grunnlaget for analysene i denne rapporten er det totalt 30 088 studenter som startet på et tre-årig bachelorprogram høsten 2010. 57,4 prosent av disse studentene oppnådde grad ved sitt opprinnelige lærested i løpet av de 11 semestrene vi har data for. 42,6 prosent av studentene oppnådde ikke en grad ved sitt opprinnelige lærested.

17,7 prosent av studentene byttet institusjon underveis i studieløpet. På et overordnet plan kan vi altså si at 17,7 prosent av den totale studentmassen er institusjonsfracfalt. Litt over en tredjedel av de institusjonsfracfalte, 6,2 prosent av den totale studentmassen, oppnådde grad ved sin nye institusjon. 11,5 prosent av studentmassen oppnådde ikke grad ved den nye institusjonen. Litt under en tredjedel av disse (4 prosent av den totale studentmassen som startet ved opprinnelig lærested), er kategorisert som sektorfracfalt. 7,5 prosent av den totale studentmassen var ved siste måletidspunkt institusjonsfracfalt og uten oppnådd grad, men fortsatt registrert som studenter ved sine nye institusjoner.

Av dem som ikke oppnår grad ved sitt opprinnelige lærested er det totalt 25 prosent som *ikke* bytter institusjon i løpet av studieløpet. De fleste av disse, 19,8 prosent av den totale studentmassen, falt ut av studiene direkte fra sitt opprinnelige lærested. Disse regnes som sektorfracfalt. 5,1 prosent av studentene var på siste måletidspunkt fortsatt registrert som student ved sitt opprinnelige lærested, men uten å ha oppnådd grad.

Figur 2: Hendelsesskjema – Sektoren sett under ett

Dersom man ser bort ifra institusjonsfravall, og konsentrerer seg om den totale andelen studenter som oppnår grad, faller fra, eller fortsatt er student ved siste måletidspunkt uten å ha oppnådd grad, så ser vi at for alle lærestedene sett under ett var det 63,6 prosent av studentene som oppnådde grad i løpet av de fem årene vi har data fra, 23,8 prosent var sektorfravalt, mens de resterende 12,6 prosentene fortsatt var studenter ved siste måletidspunkt uten å ha oppnådd grad.

Tabell 1: Aggregerte utfall – Alle læresteder

	Alle læresteder
Oppnår grad	63,6 %
Sektorfravalt	23,8 %
Fortsatt student ved siste måletidspunkt	12,6 %

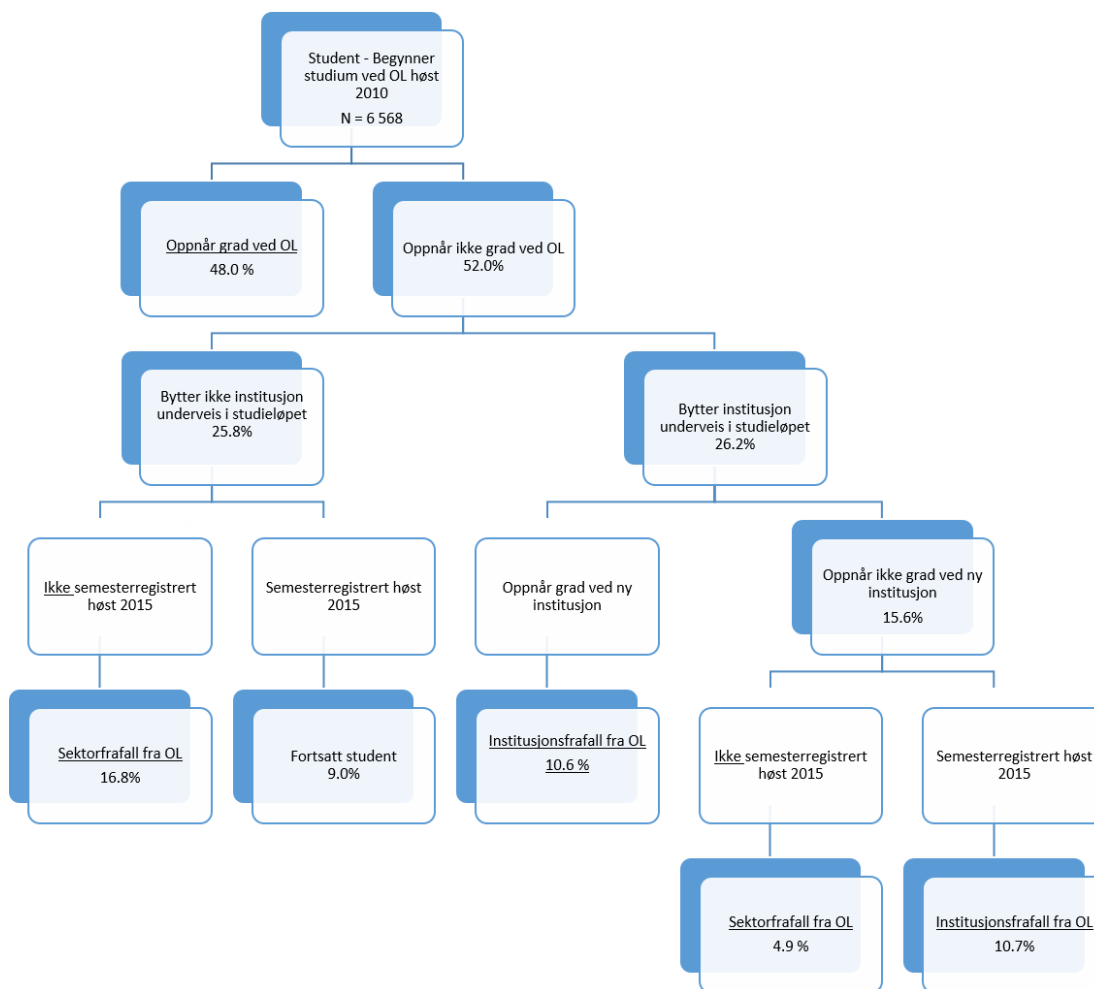
BOTT-UNIVERSITETENE

I dette delkapittelet ser vi nærmere på de fire BOTT-universitetene. Kapittelet starter med en gjennomgang av BOTT-universitetene sett under ett, før vi presenterer funnene for hvert enkelt universitet. I det foreliggende datamaterialet var det 6 568 studenter som startet utdanningen sin ved ett av de fire BOTT-universitetene høsten 2010. 48 prosent av disse studentene oppnådde grad ved universitetet de startet på, mens 52 prosent ikke gjorde det.

26 prosent av studentmassen fra BOTT-universitetene byttet institusjon underveis i studieløpet. Litt over en fjerdedel av studentene fra disse institusjonene kan altså karakteriseres som institusjonsfrafalt. Dette er 7,5 prosentpoeng høyere enn for alle lærestedene sett under ett. Som vi har vært inne på tidligere i rapporten er dette i tråd med foreliggende forskning på studentflyt, som viser at mobiliteten til studenter som starter universitetsstudier er høyere enn for andre utdanningsgrupper.

Disse institusjonsfrafalte studentene kan på et overordnet nivå deles inn i to grupper. Dem som oppnår grad ved sitt nye lærested, og dem som ikke gjør det. 10,6 prosent av studentene som startet sitt studiet ved ett av de fire BOTT-universitetene oppnår grad ved en annen institusjon. Dette er litt over fire prosentpoeng høyere enn hva man så for sektoren under ett. Cirka 5 prosent av studentene ender opp som sektorfrafalt, men 10,7 prosent av studentene var ved siste måletidspunkt fortsatt registrert som studenter, men da ved et annet lærested enn sitt opprinnelige universitet.

Figur 3: Hendelsesskjema - BOTT-institusjonene sett under ett

Av dem som ikke oppnådde grad ved opprinnelig lærested, byttet halvparten studiested i løpet av studieløpet, mens halvparten ikke byttet studiested. I gruppen av studenter som ikke byttet studiested, men heller ikke oppnådde grad, var majoriteten sektorfrafalt. Med utgangspunkt i hele studentmassen utgjorde denne gruppen totalt 16,8 prosent av studentene. 9 prosent av studentene var ved siste måletidspunkt fortsatt registrert som studenter ved universitetet de startet sin utdanning på, men uten å ha oppnådd grad.

Tabell 2: Aggregerte utfall – BOTT

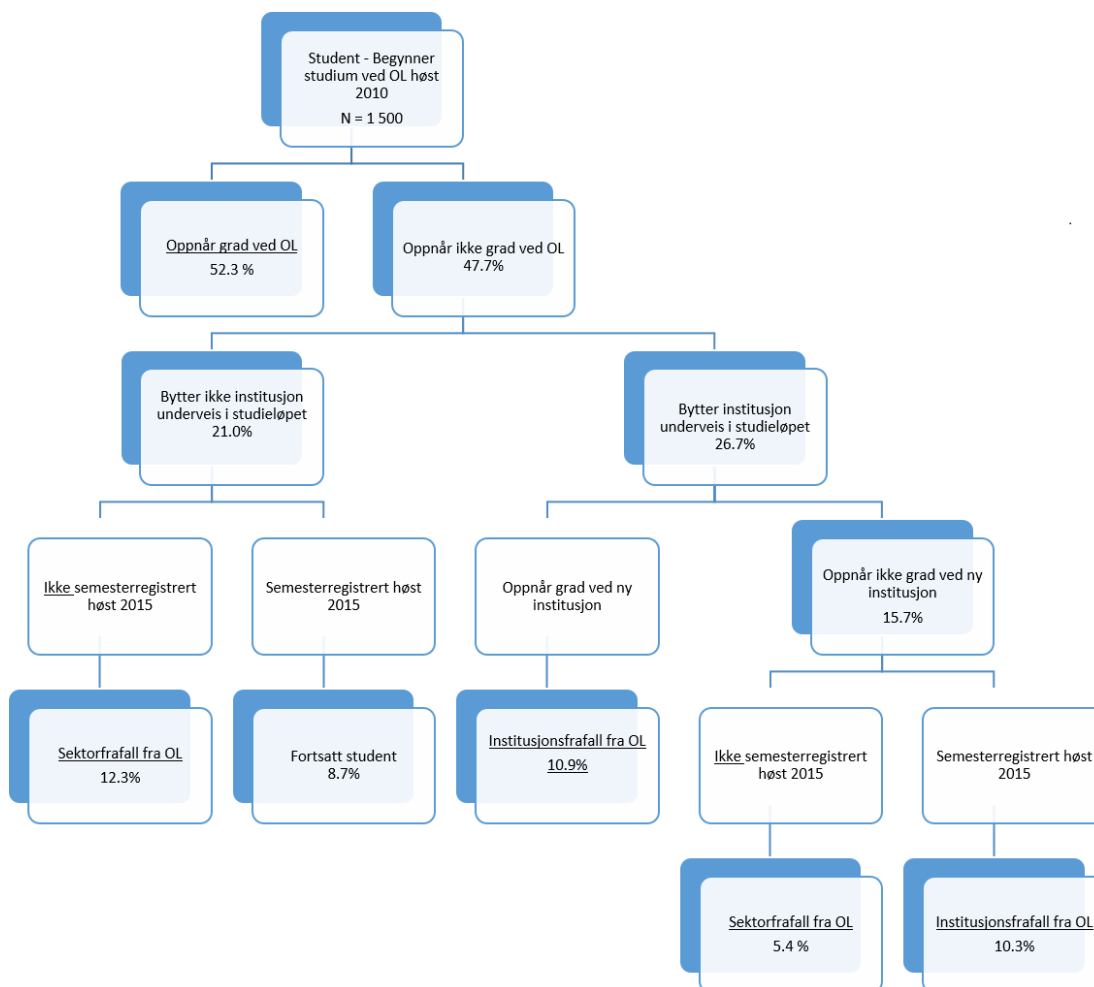
BOTT	
Oppnår grad	58,6 %
Sektorfracfalt	21,7 %
Fortsatt student ved siste måletidspunkt	19,7 %

Samlet sett oppnådde 58,6 prosent av studentene som høsten 2010 startet ved ett av de fire BOTT-universitetene bachelorgrad i løpet av de fem årene vi har data for. Dette er noe lavere enn hva vi så for hele sektoren under ett. Imidlertid er andelen studenter som er sektorfracfalt også lavere. Dette forklares ved at nesten 20 prosent av studentene fremdeles var studenter ved siste måletidspunkt. Dette er 7 prosentpoeng høyere enn for sektoren generelt.

UNIVERSITETET I BERGEN (UiB)

I vårt datamateriale var det 1 500 førstegangsregistrerte studenter som startet på bachelorgrad ved Universitetet i Bergen høsten 2010. 52,3 prosent av disse oppnådde grad ved UiB i løpet av årene det er data for, mens 47,7 prosent ikke oppnådde grad ved UiB.

Figur 4: Hendelsesskjema - Universitet i Bergen (UiB)

Institusjonsfracfallet til UiB er på linje med de resultatene for BOTT-universitetene, men høyere enn hva vi ser for sektoren under ett. 26,7 prosent av studentene byttet bort UiB som lærested på et eller annet

tidspunkt i studieløpet. Litt over en fjerdedel av studentene som startet sin utdanning ved UiB høsten 2010 kan altså kategoriseres som institusjonsfrafalt.

Sammenlignet med de aggregerte BOTT-tallene er imidlertid andelen som oppnår grad ved sitt opprinnelige lærested høyere, 52,3 prosent for UiB mot 48 prosent for BOTT-universitetene samlet.

10,9 prosent av studentene, altså mer enn en tredjedel av de institusjonsfrafalte, oppnår en grad ved en annen institusjon etter overgangen fra UiB, mens 5,4 prosent ender opp som sektorfrafalt. 10,3 prosent av de opprinnelige UiB-studentene med institusjonsfrafall var ved siste måletidspunkt fortsatt registrert som studenter, men uten å oppnå grad.

Av de 47,7 prosentene som ikke oppnår grad ved UiB, er det totalt 21 prosent av studentene som ikke byttet institusjon underveis i studieløpet. 12,3 prosent endte opp som sektorfrafalt direkte fra UiB, mens 8,7 prosent fortsatt var registrerte som studenter ved siste måletidspunkt.

Tabell 3: Aggregerte utfall – UiB

	UiB
Oppnår grad	63,2 %
Sektorfrafalt	17,7 %
Fortsatt student ved siste måletidspunkt	19,0 %

Samlet sett oppnådde 63,2 prosent av studentene som høsten 2010 startet sine studier ved UiB bachelorgrad i løpet av de fem årene vi har data for. Dette er omtrent på linje med andelen for sektoren generelt, og er også høyest av de fire BOTT-universitetene. 17,7 prosent endte opp som sektorfrafalt, mens 19 prosent fortsatt studerte ved siste måletidspunkt, uten å ha oppnådd grad – hverken ved UiB eller en eventuell ny institusjon.

NORGES TEKNISK-NATURVITENSKAPELIGE UNIVERSITET (NTNU)

I vårt datamateriale var det 1 376 førstegangsregistrerte studenter som startet på bachelorgrad ved NTNU høsten 2010. 46,4 prosent av disse oppnådde grad ved NTNU i løpet av årene det er data for, mens 53,6 prosent ikke oppnådde grad ved NTNU¹¹.

Nesten av tredjedel av studentene som startet ved NTNU byttet til en annen institusjon i løpet av studieløpet sitt. Nesten halvparten av disse, i alt 15 prosent av studentmassen, oppnådde grad ved en annen institusjon etter å ha byttet lærested. Dette er en høyere andel enn hos de andre BOTT-universitetene, og betydelig høyere enn hva vi ser for sektoren under ett. Som vist i figur 2 var den tilsvarende andelen for hele sektoren 6,2 prosent.

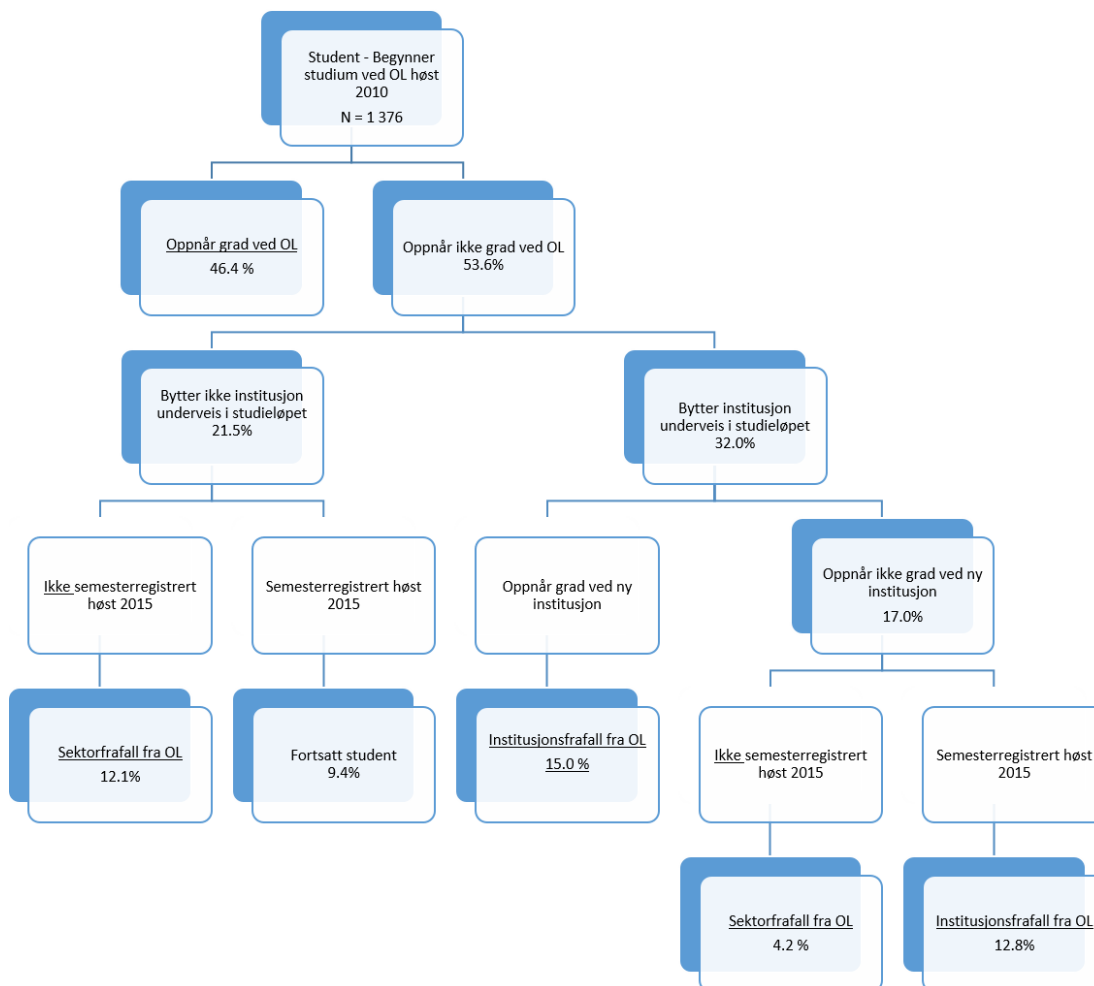
17 prosent av studentene byttet lærested, men uten å oppnå grad. En fjerdedel av disse er kategorisert som sektorfrafalt, mens 12,8 prosent av den totale studentmassen var ved siste måletidspunkt fortsatt registrert som student ved en annen institusjon enn NTNU. Gruppen av studenter som ikke oppnådde grad, men heller ikke byttet institusjon i løpet av studieløpet, utgjør til sammen 21,5 prosent av den

¹¹ Som nevnt i metodekapittelet er analysene våre basert på studenter som høsten 2010 startet på 3-årig bachelorutdanning. Dette betyr at mange studieretninger ved NTNU, blant annet majoriteten av de ingeniørrettede fagene (som er klassifisert som 5-årige masterprogram), ikke er inkludert

totale studentmassen til NTNU. Over halvparten av studentene i denne gruppen, i alt 12,1 prosent av studentene som startet sin bachelorgrad ved NTNU, er kategorisert som sektorfrafalt. 9,4 prosent var på siste måletidspunkt fortsatt registrert som studenter ved NTNU, men uten å ha oppnådd grad.

Figur 5: Hendelseskjema - NTNU

Andelen studenter som oppnådde grad ved sitt opprinnelige lærested var 6 prosentpoeng lavere hos NTNU-studentene enn ved UiB. Det er imidlertid en høyere andel av institusjonsfrafalte NTNU-studenter som oppnår en grad ved et annet lærested enn hva tilfellet er for institusjonsfrafalte UiB-studenter. 61,4 prosent av studentene som startet sin utdanning ved NTNU hadde oppnådd grad fem år etter studiestart, som er noe lavere enn andelen på 63,2 prosent ved UiB.

I tillegg er «kun» 16,3 prosent av studentene som startet ved NTNU sektorfrafalt. Dette er lavest av alle BOTT-universitetene, og også 6 prosentpoeng lavere enn for sektoren generelt.

Tabell 4: Aggregerte utfall – NTNU

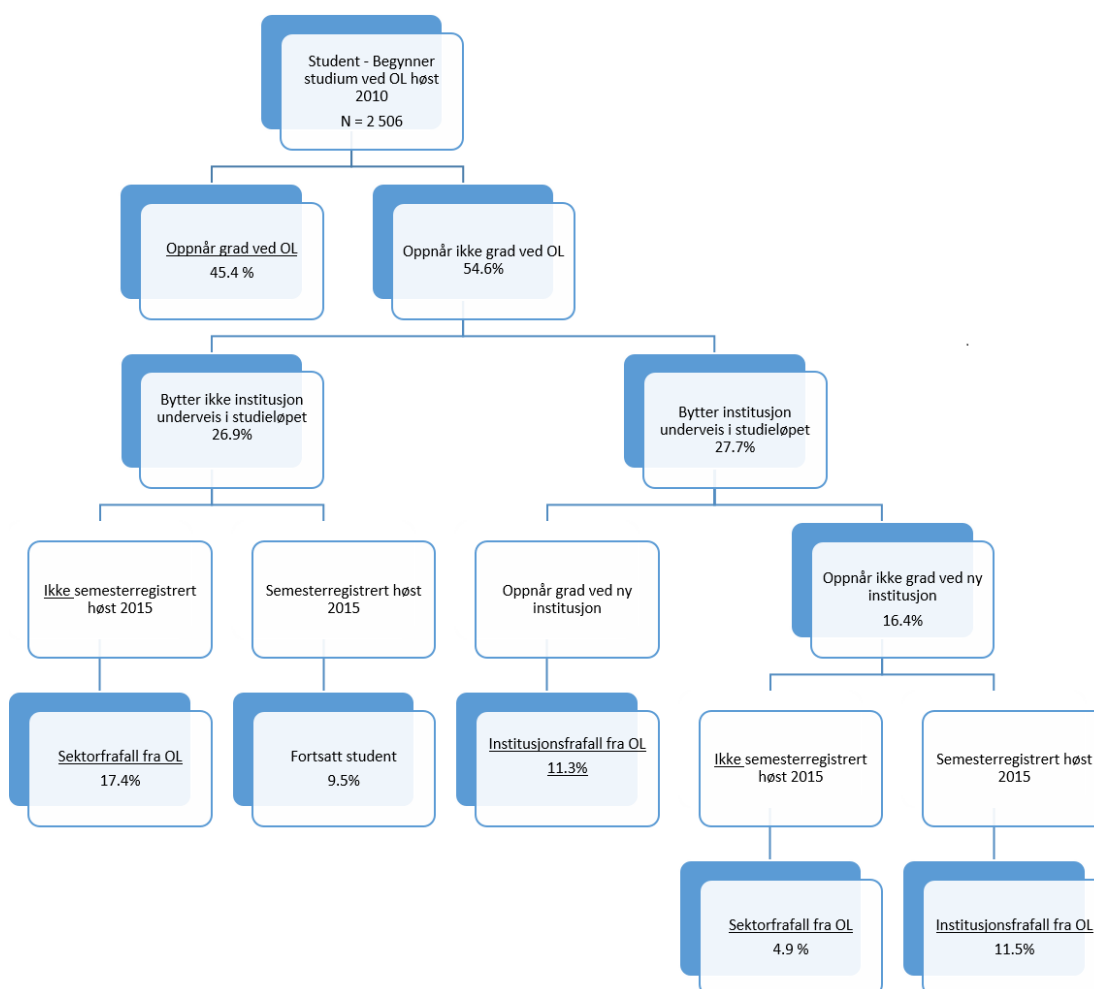
	NTNU
Oppnår grad	61,4 %
Sektorfrafalt	16,3 %
Fortsatt student ved siste måletidspunkt	22,2 %

I vårt datamateriale var det totalt 2 506 studenter som startet bachelorutdanning ved Universitetet i Oslo høsten 2010. 45,4 prosent av disse oppnådde grad ved UiO i løpet av de 11 semestrene vi har data for, mens 54,6 prosent ikke oppnådde grad.

27,7 prosent av studentmassen byttet studiested fra UiO underveis i studieløpet. 11,3 prosent av studentmassen oppnådde grad ved institusjonen de byttet til. I gruppen av studenter som ikke oppnådde grad er det 4,9 prosent som har falt ut av sektoren, mens 11,5 prosent fortsatt var studenter ved siste måletidspunkt, men da ved et annet lærested enn UiO.

Omtrent halvparten av kandidatene som ikke oppnådde grad ved UiO, i alt 26,9 prosent av studentmassen, byttet ikke institusjon i løpet av studieløpet. Majoriteten av disse, 17,4 prosent av studentene, er kategorisert som sektorfrafalt, mens nesten 10 prosent fortsatt studerte ved UiO på siste måletidspunkt.

Figur 6: Hendelsesskjema – Universitetet i Oslo (UiO)

Samlet sett oppnådde 56,7 prosent av kandidatene som startet sitt utdanningsløp ved UiO grad i løpet av de 11 semestrene vi har data for. 22,3 prosent falt ut av sektoren, mens 21 prosent fortsatt studerte ved siste måletidspunkt. Det er verdt å merke seg at andelen som oppnår grad er klart lavere enn hos UiB- og NTNU-studentene, hvor henholdsvis 63,2 og 61,4 prosent oppnådde grad – enten ved sitt opprinnelige lærested eller ved en annen institusjon.

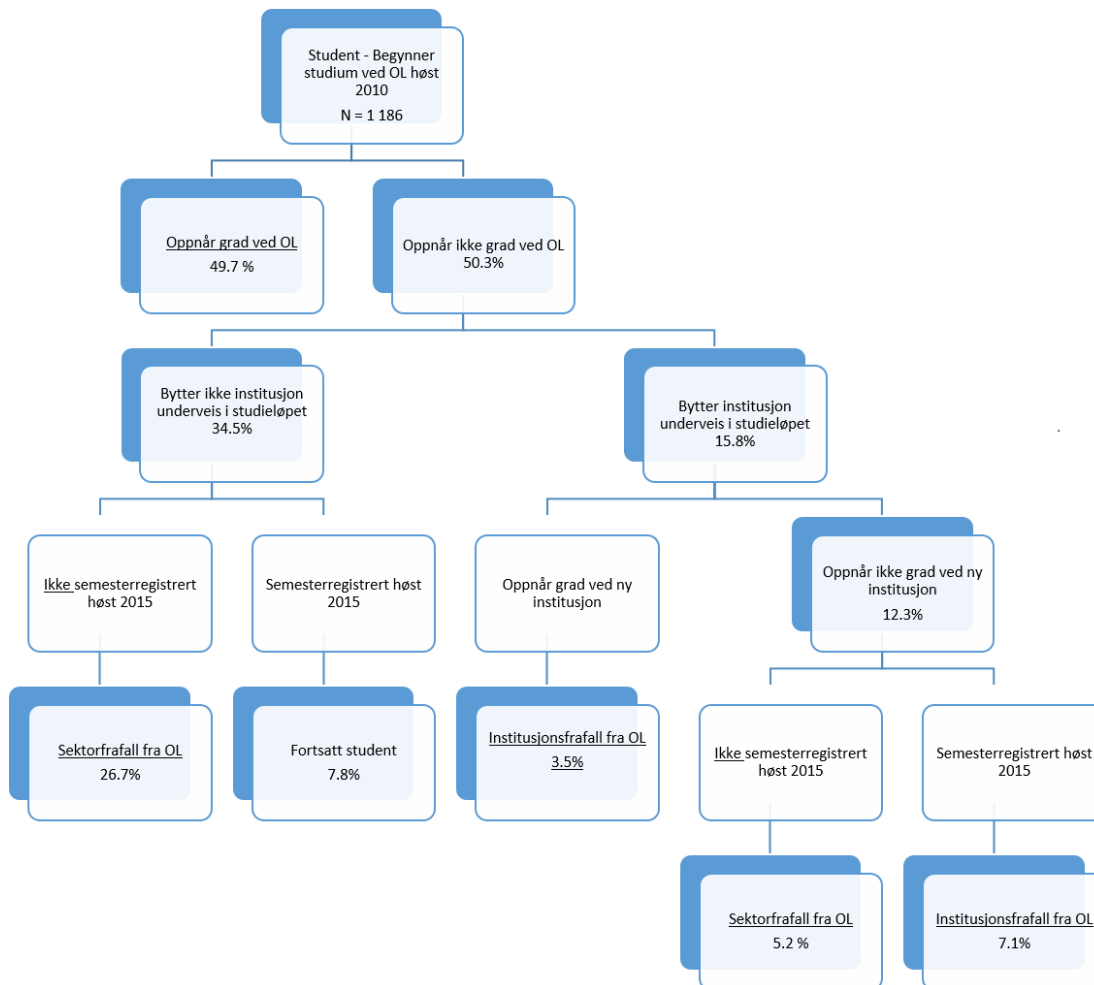
Tabell 5: Aggregerte utfall – UiO

UiO	
Oppnår grad	56,7 %
Sektorfrafalt	22,3 %
Fortsatt student ved siste måletidspunkt	21,0 %

UNIVERSITETET I TROMSØ – NORGES ARKTISKE UNIVERSITET (UiT)

1 186 studenter startet sitt studieløp ved UiT høsten 2010¹². Av disse oppnådde halvparten grad ved denne institusjonen, mens halvparten ikke gjorde det.

Figur 7: Hendelsesskjema – Universitetet i Tromsø (UiT)

Sammenlignet med de tre andre BOTT-institusjonene er det interessant at andelen UiT-studenter som bytter institusjon underveis i studieløpet er langt lavere. Kun 15,8 prosent av UiT-studentene kan regnes som institusjonsfrafalt, mot henholdsvis 26,7 – 32,0 – 27,7 prosent av studentene som startet ved UiB, NTNU eller UiO.

¹² Merk: Dette inkluderer både studenter som startet utdanningen sin ved daværende Universitetet i Tromsø, og daværende Høgskolen i Finnmark.

Blant studentene som er institusjonsfracfalt er det forholdsvis få som oppnår grad ved sitt nye lærested, kun 3,5 prosent av den totale studentmassen. 5,2 prosent er regnet som sektorfracfalt, mens 7,1 prosent fortsatt var student ved siste måletidspunkt.

34,5 prosent av UiT-studentene bytter ikke institusjon underveis i studieløpet og har heller ikke oppnådd grad i løpet av de 5 årene vi har data for. Totalt 7,8 prosent av studentmassen var fortsatt studenter ved siste måletidspunkt, mens hele 26,7 prosent av studentene har falt ut av sektoren. Dette er betydelig høyere enn hos de andre institusjonene, spesielt sammenlignet med UiB og NTNU.

Av alle studentene som startet ved UiT høsten 2010 var det totalt 53,2 prosent som oppnådde grad i løpet av de fem årene vi har data for. Dette er 10 prosentpoeng lavere enn hva vi så hos UiB-studentene. Hovedårsaken til dette er at andelen som faller ut av sektoren er høy, nesten en tredjedel av studentene ender opp med å avslutte studiene sine uten å ha oppnådd grad. Forskjellen mellom UiB og UiT på denne parameteren er faktisk såpass høyt som 14 prosentpoeng.

Tabell 6: Aggregerte utfall – UiT

	UiT
Oppnår grad	53,2 %
Sektorfracfalt	31,9 %
Fortsatt student ved siste måletidspunkt	14,9 %

Dette kan delvis forklares ved at (daværende) Høgskolen i Finnmark tidligere tilbød nettbaserte utdanninger med et stort innslag av utenlandske studenter, som hadde høy grad av sektorfracfall. Av denne grunn presenterer vi også tall for UiT som kun inkluderer de studentene som høsten 2010 *startet* sin utdanning ved Universitetet, dvs. ekskludert studenter som startet ved Høgskolen i Finnmark.

Ved å gjøre denne justeringen merker vi oss at de overordnede tallene for UiT er mer på linje med hva vi ser for de øvrige BOTT-institusjonene. De har blant annet en høyere andel studenter som oppnår grad enn hva UiO har. Sektorfracfallsandelen faller betydelig, fra 31,9 prosent til 23,5 prosent. Dette er på linje med UiO, men fortsatt 6 prosentpoeng høyere enn hos UiB-studentene.

Tabell 7: Aggregerte utfall – UiT – Studenter som startet ved Høgskolen i Finnmark er ekskludert.

	UiT
Oppnår grad	58,1 %
Sektorfracfalt	23,5 %
Fortsatt student ved siste måletidspunkt	18,4 %

4. STUDENTFLYTT – OVERGANG MELLOM INSTITUSJONSTYPER

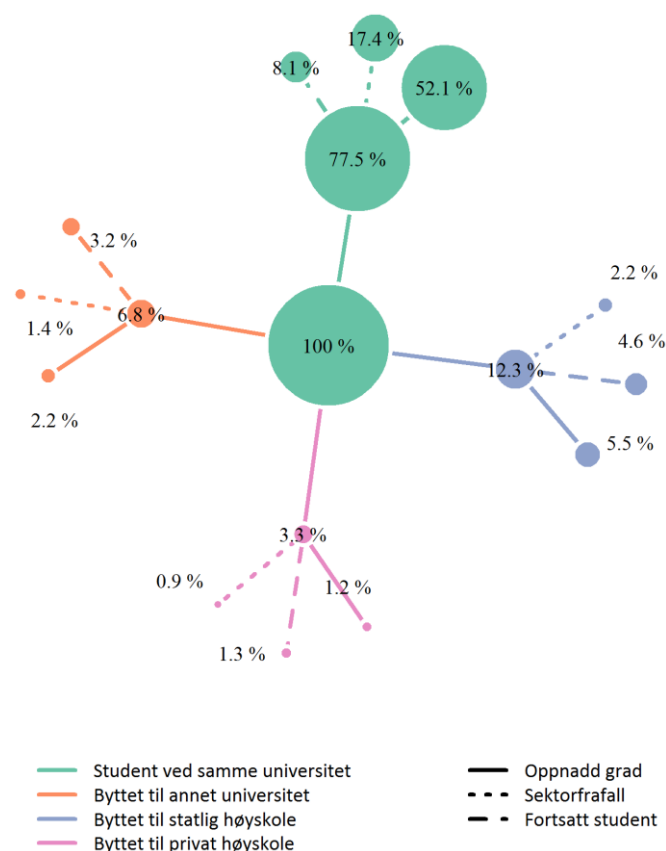
Forrige kapittel gav en oversikt over gjennomføring, institusjonsfravall og sektorfravall i høyere utdanning generelt og for BOTT-universitetene spesielt. I dette kapitlet undersøker vi *hvor* overgangene (hendelsene) inntreffer – ved egen institusjon¹³, ved en annen utdanningsinstitusjon av samme type, eller ved andre former for utdanningsinstitusjoner. Vi presenterer funn for hver institusjonstype; universiteter, statlig (vitenskapelig) høyskoler og private høyskoler. I tillegg presenterer vi funn for hvert av de fire BOTT-universitetene.

De etterfølgende flytmodellene bygget opp på følgende måte: I midten har vi alle studentene som startet utdanningen sin ved en bestemt institusjonstype (henholdsvis universitet, statlig høyskole, privat høyskole). Ut fra dette går fire kategorier, representert som fire ulike «armer». Armene representerer «egen institusjon», annen institusjon av samme type, andre typer institusjoner. Videre er de tre ulike typene utfall som vi diskuterte i forrige kapittel, oppnådd grad, sektorfravall og fortsatt student også inkludert i modellen. Utfallene er representert gjennom de tre ytre rundingene. Heltrukket linje representerer oppnådd grad, prikkete linje representerer sektorfravall, mens en kombinasjon av halve linjer indikerer studenter som fortsatt studerer.

OVERGANG FRA UNIVERSITETER

Modellen under viser studentene som høsten 2010 startet på et bachelorprogram ved et universitet.

Figur 8: Flytskjema – Universitet

¹³ Overgang innenfor egen institusjon er ikke undersøkt i delkapitlet over.

Den grønne fargen representerer dem som ved de avsluttende hendelsestidspunktene var registrert ved samme universitet som de startet utdannelsen sin ved. Som vi kan se gjelder dette 77,5 prosent av den totale studentmassen. 52,1 prosent oppnådde grad ved samme universitet, 17,4 prosent var sektorfrafalt, mens 8,1 prosent fortsatt var registrert som studenter ved siste måletidspunkt uten å ha oppnådd grad.

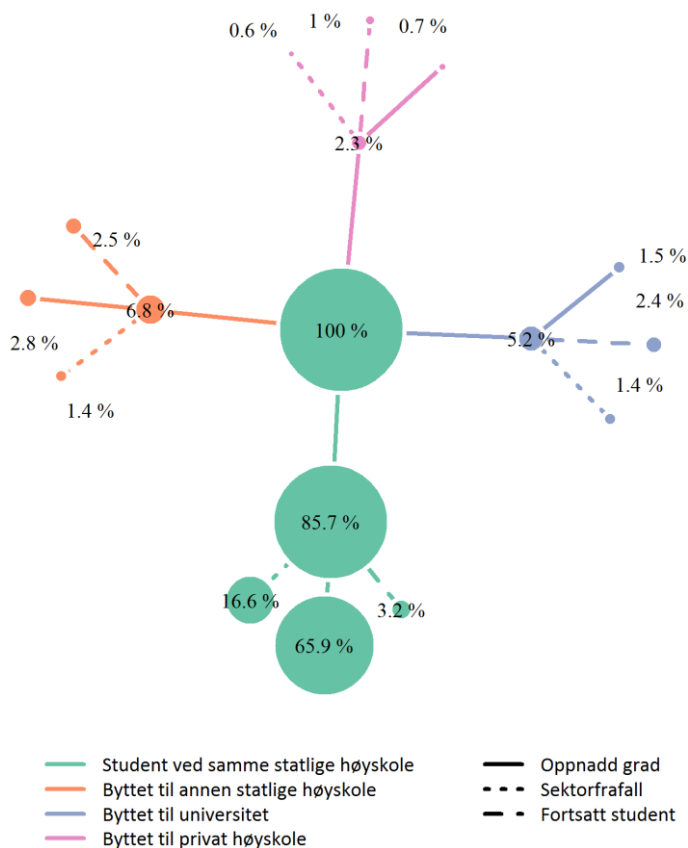
Den oransje fargen representerer studentene med institusjonsfrafall til et annet universitet. I alt gjaldt dette 6,8 prosent av studentmassen. Nesten halvparten av disse var fortsatt studenter ved siste måletidspunkt. Litt over 20 prosent i denne gruppen (totalt 1,4 prosent av studentmassen) var sektorfrafalt, mens 2,2 prosent av studentmassen oppnådde grad.

I alt 15,6 prosent av studentene som startet utdanningen sin ved et universitet ender opp ved en høyskole, hvor av den klare majoriteten, 12,3 prosent av studentmassen, gikk over til en statlig høyskole. 45 prosent av studentene med overgang til statlig høyskole oppnådde graden sin der. Tilsvarende tall for dem med overgang til private høyskoler var 36 prosent.

OVERGANG FRA STATLIGE HØYSKOLER

Modellen under tar utgangspunkt i studentene som høsten 2010 startet på et bachelorprogram ved en statlig høyskole.

Figur 9: Flytskjema – Statlige (vitenskapelige) høyskoler

Den grønne fargen representerer dem som ved de avsluttende hendelsestidspunktene var registrert ved samme statlige høyskole som de startet utdannelsen sin ved. Som vi kan se gjelder dette 85,7 prosent av den totale studentmassen. 65,9 prosent oppnådde grad ved samme høyskole, 16,6 prosent

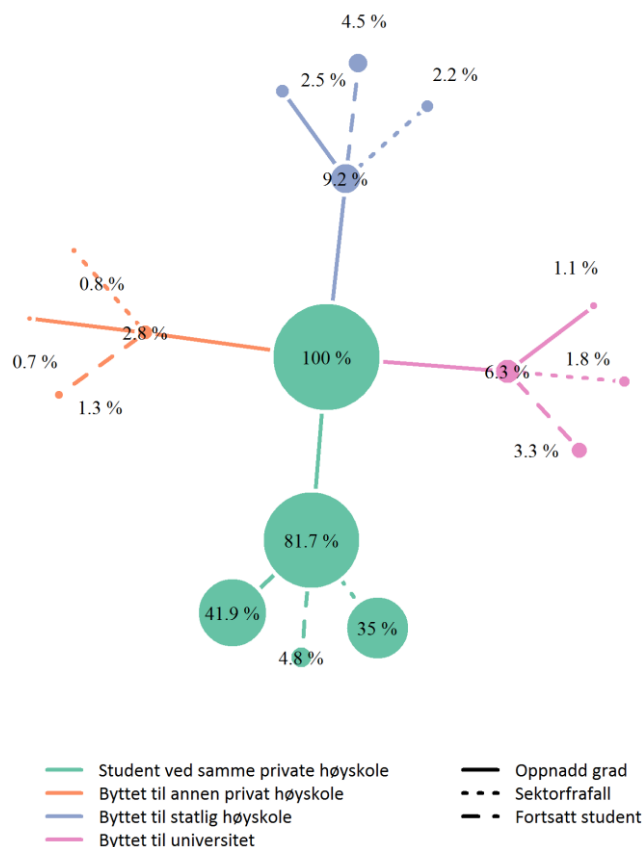
var sektorfracfalt, mens 3,2 prosent fortsatt var registrert som studenter ved siste måletidspunkt uten å ha oppnådd grad.

Sammenlignet med universitetene merker vi oss at institusjonsfracfallet er klart lavere, 24,3 prosent mot 32,5 prosent for universitetene. Av de institusjonsfracfalte er det relativt få med overgang til universitet, i alt 5,2 prosent. Vi så i gjennomgangen av tallene for universitetene at «lekkasjen» til høyskolesektoren til sammen var 15,6 prosent.

OVERGANG FRA PRIVATE HØYSKOLER

Når det gjelder studentene som høsten 2010 startet på et bachelorprogram ved en privat høyskole ser vi at 81,7 prosent var registrert ved samme private høyskole ved siste måletidspunkt. Dette innebærer et institusjonsfracfall på 18,3 prosent – høyere enn hos de statlige høyskolene, men lavere enn hos universitetene. I gruppen av studenter med institusjonsfracfall er det rundt en tredjedel som gikk over til et universitet, mens halvparten hadde overgang til en statlig høyskole. Det er altså relativt få som i løpet av studietiden melder overgang til en *annen* privat høyskole.

Figur 10: Flytskjema – Private høyskoler

Et interessant poeng er at studenter som starter utdanningen ved en privat høyskole i liten grad oppnår bachelorgrad i løpet av årene vi har data for. 41,9 prosent av studentmassen oppnår grad ved samme institusjon som de startet utdanningen sin på, mens 4,3 prosent av studentene oppnår grad ved en annen institusjon – til sammen 46,2 prosent. Tilsvarende tall for henholdsvis universitetene og de statlige høyskolene var 61 prosent og 70,9 prosent.

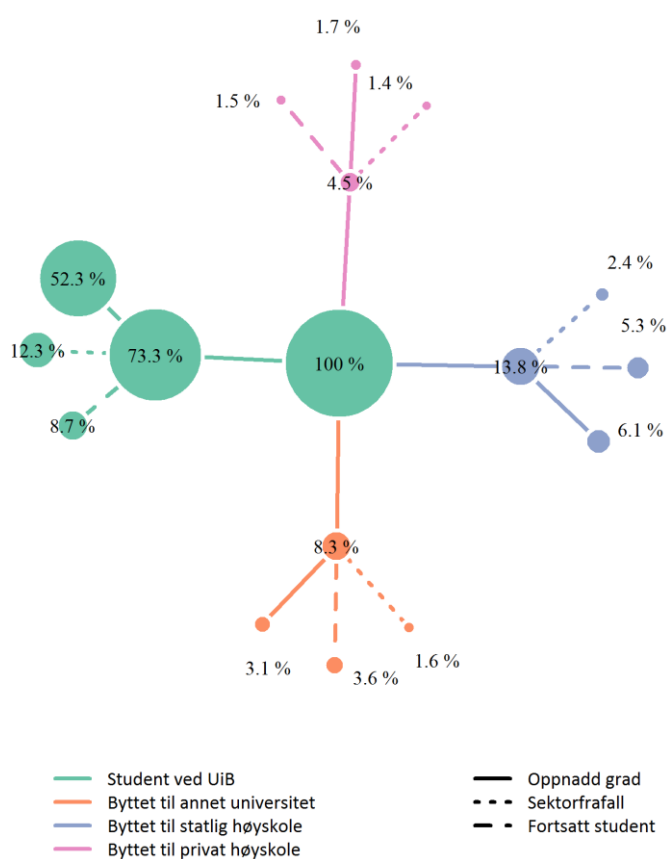
OVERGANG FRA BOTT-UNIVERSITETENE

Vi har nå sett på studentflyten på et overordnet nivå, men hvordan ser situasjonen ut for de fire BOTT-institusjonene? Ettersom forrige kapittel presenterte andelene som ender opp som sektorfrafalt, oppnår grad eller fortsatt var registrert som student ved siste måletidspunkt, vil de påfølgende analysene konsentrere seg om flyten til andre institusjoner.

UNIVERSITETET I BERGEN

Vi starter med å se nærmere på studentene som høsten 2010 startet bachelorutdanning ved Universitetet i Bergen.

Figur 11: Flytskjema – Universitetet i Bergen

Det samlede institusjonsfrafallet fra UiB var på 26,7 prosent. Over halvparten av dette frafallet, 13, 8 prosent, skjer gjennom overgang til statlige høyskoler. 8,3 prosent av den totale studentmassen, altså omtrent en tredjedel av det totale institusjonsfrafallet, går over til et annet universitet. 4,5 prosent av den totale studentmassen (17 prosent av institusjonsfrafallet) ender opp som studenter ved en privat høyskole. Det samlede institusjonsfrafallet til UiB er noe høyere enn hva vi så for norske universiteter i snitt, men fordelingen av institusjonsfrafallet på mottakende institusjonstyper er omtrent lik.

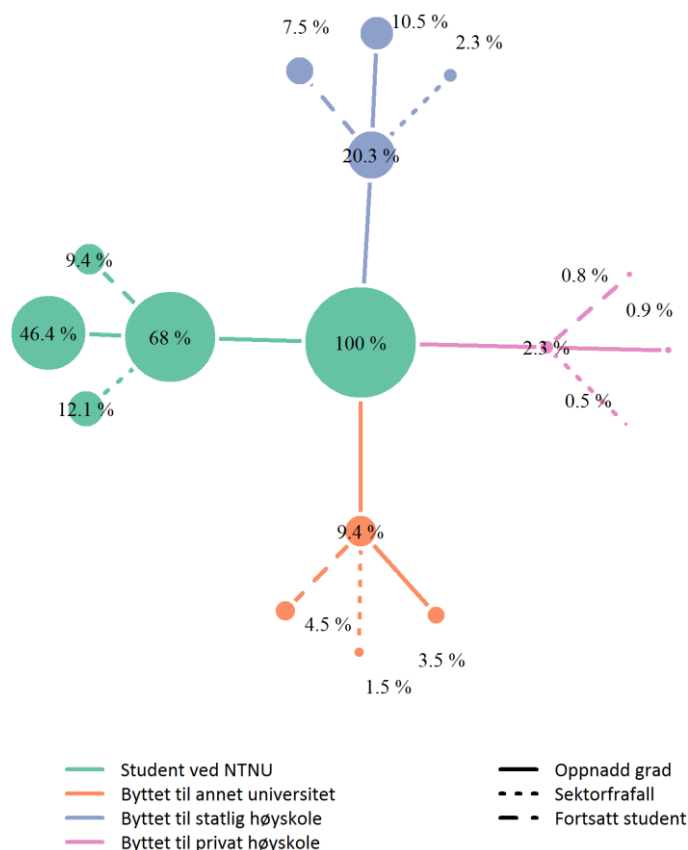
NORGES TEKNISK-VITENSKAPELIGE UNIVERSITET

Som vi har vært inne på tidligere er NTNU den av BOTT-institusjonene som i størst grad opplever institusjonsfrafall. Nesten en tredjedel av studentene som startet bachelorutdanningen sin ved NTNU høsten 2010 har overgang til en annen institusjon i løpet av de 11 semestrene vi har data for. NTNU

skiller seg videre fra de øvrige BOTT-universitetene ved at en spesielt stor andel av frafallet skyldes overgang til statlige høyskoler. Dette gjelder 20,3 prosent av studentmassen, nesten to tredjedeler av det totale frafallet. Mer enn halvparten av disse studentene oppnår grad ved den statlige høyskolen de går over til, også dette høyere enn hva vi ser hos de andre universitetene.

Figur 12: Flytskjema – NTNU

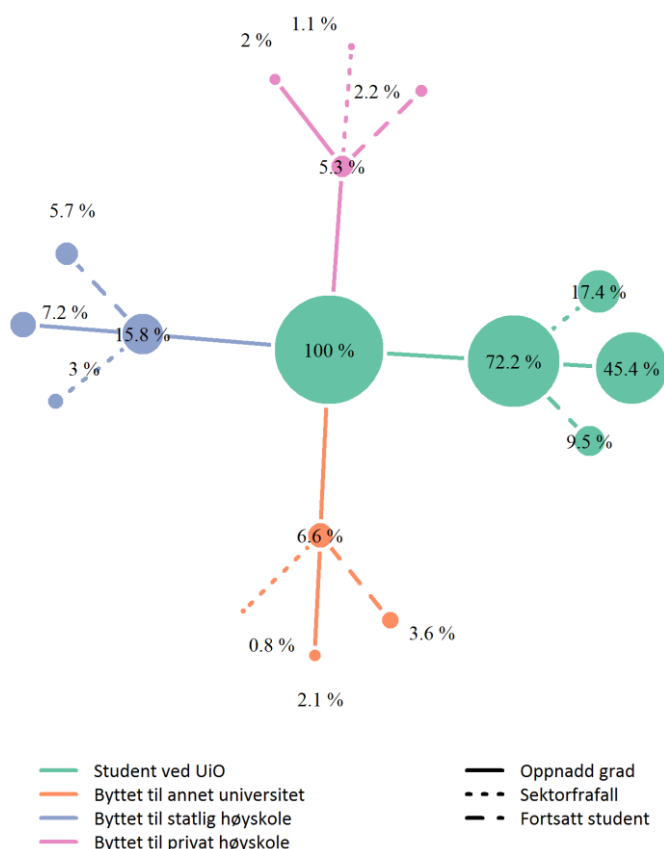
9,4 prosent av den totale studentmassen har overgang til et annet universitet, mens 2,3 prosent går over til en privat høyskole. Andelen med overgang til sistnevnte institusjonstype utgjør en betydelige lavere andel av institusjonsfrafallet til NTNU enn hva som er tilfellet for UiB, UiO og UiT.

Som nevnt er det forholdsvis høye andeler av studentene som går over til statlige høyskoler som oppnår grad. Denne tendensen er ikke like tydelig for studentene med overgang til andre universiteter og private høyskoler. Henholdsvis 37 prosent og 39 prosent av studentene som går over til disse institusjonstypene oppnår grad ved sine nye læresteder.

UNIVERSITETET I OSLO

UiO har et samlet institusjonsfrfall på 27,8 prosent. Majoriteten av de institusjonsfrafalte går over til statlige høyskoler. Denne gruppen utgjør 15,8 prosent av den totale studentmassen, eller 57 prosent av alle de institusjonsfrafalte. Et poeng som er verdt å merke seg med studentflyten til UiO er at andelen som går over til et annet universitet er forholdsvis lav. 6,6 prosent av den totale studentmassen, 24 prosent av det totale institusjonsfrafallet, skyldes overgang til et annet universitet. Dette er syv prosentpoeng lavere enn hos de opprinnelige UiB-studentene, og som vi vil se under diskusjonen av UiTs tall, 11 prosentpoeng lavere enn hos de opprinnelige UiT-studentene.

Figur 13: Flytskjema – Universitetet i Oslo

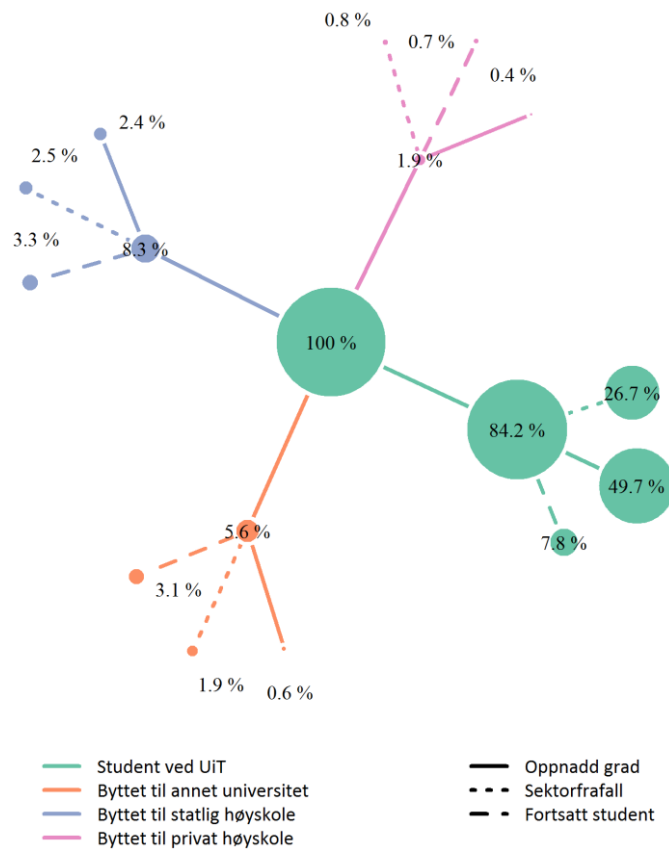

Vi har tidligere sett at andelen opprinnelige UiO-studenter som ender opp med oppnådd grad, ved egen eller annen institusjon, er lavere enn hos de opprinnelige UiB- og NTNU-studentene. Denne tendensen gjør seg gjeldende uavhengig av hvilken institusjonstype studentene har overgang til. I denne sammenheng er imidlertid et spesielt interessant poeng at gradsoppnåelsen til studenter med overgang til andre universiteter er spesielt lav. Under en tredjedel av UiO-studentene med overgang til et annet universitet oppnådde grad i løpet av den tidsperioden vi har data for.

UNIVERSITETET I TROMSØ – NORGES ARKTISKE UNIVERSITET

Avslutningsvis ser vi nærmere på studentflyten til studenter som startet sin utdanning ved Universitetet i Tromsø. Vi har tidligere sett at UiT var den av BOTT-institusjonene med lavest institusjonsfravall – kun 15,8 prosent av den totale studentmassen. Litt over halvparten av de institusjonsfrafalte studentene gikk over til en statlig høyskole, 35 prosent fortsatte studiene ved et annet universitet, mens 12 prosent gikk over til en privat høyskole. Av alle de fire BOTT-institusjonene hadde UiT den høyeste overgangsandelen til universitet blant de institusjonsfrafalte.

Figur 14: Flytskjema – Universitetet i Tromsø

Et interessant poeng angående sistnevnte gruppe er at andelen som oppnår grad ved sitt nye universitet er svært lav. Innenfor tidsrommet vi har data for var det kun 11 prosent av de opprinnelige UiT-studentene med overgang til et annet universitet som oppnådde bachelorgrad.

5. NÅR SKJER GRADSOPPNÅELSE, INSTITUSJONSFRAFALL OG SEKTORFRAFALL?

I dette kapitlet undersøker vi *når* de ulike hendelsene (oppnådd grad, sektorfracfall, institusjonsfracfall) inntreffer. Analysene gjennomføres med utgangspunkt i gruppen av studenter som faktisk opplever de ulike hendelsene. Det vil for eksempel si at når vi følger andelene som oppnår grad så tar vi kun utgangspunkt i de studentene som faktisk har oppnådd grad. De øvrige studentene i datagrunnlaget, dem som opplever sektorfracfall eller fortsetter å studere uten gradsopptak, er ikke en del av analysen. I alle tilfeller ender vi dermed opp «null» studenter i avslutningen av tidslinjen.

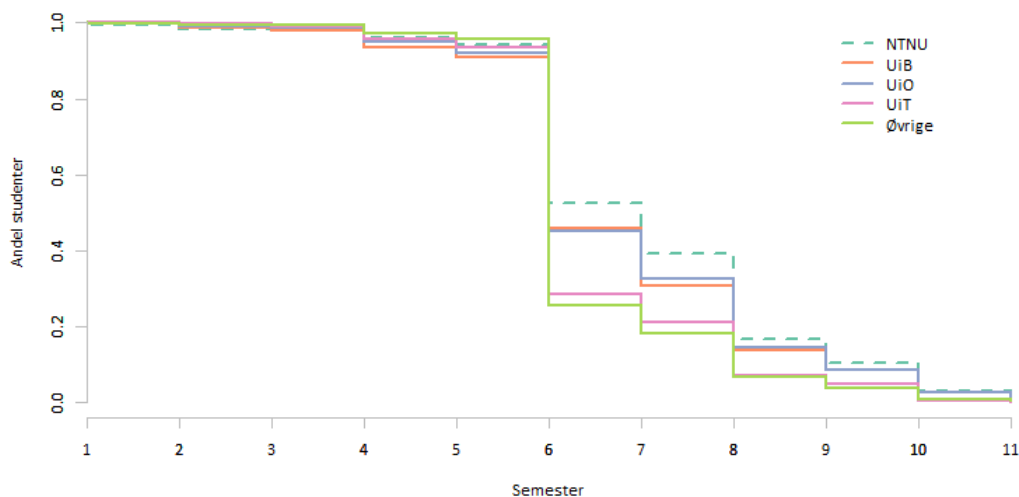
Vi presenterer i det følgende tre ulike analysemodeller: den første ser på oppnådd grad, den andre ser på institusjonsfracfall, og den tredje ser på sektorfracfall. I hver enkelt figur er alle de fire BOTT-universitetene representert med en egen linje, i tillegg har vi modellert inn alle de øvrige institusjonene i sektoren som en samlet gruppe. Utgangspunktet for analysene er videre konsekvent gjort med utgangspunkt i studentenes opprinnelige lærested. Tallene for eksempelvis UiB inkluderer med andre ord *alle* studenter med gradsopptak som startet sin utdanning ved UiB, selv om graden er oppnådd ved en annen institusjon. Samme logikk gjelder for sektorfracfall.

OPPNÅDD GRAD

Vi har tidligere vist at 63,6 prosent av studentene i sektoren oppnår grad i løpet av de årene vi har datamateriale for, men når er det de oppnår graden sin, og er det forskjell mellom institusjonene på gjennomføringstidspunkt? ¹⁴

X-aksen starter fra og med avsluttet førstesemester, til semester nummer 11. Y-aksen viser til andel studenter, 1.0 er alle studentene i denne gruppen. Analysene baserer seg på studentenes opprinnelige lærested, det vil si at linjen til eksempelvis UiB også inkluderer institusjonsfracfalte studenter som oppnår grad ved en annen institusjon.

Figur 15: Overlevelsesanalyse – oppnådd grad

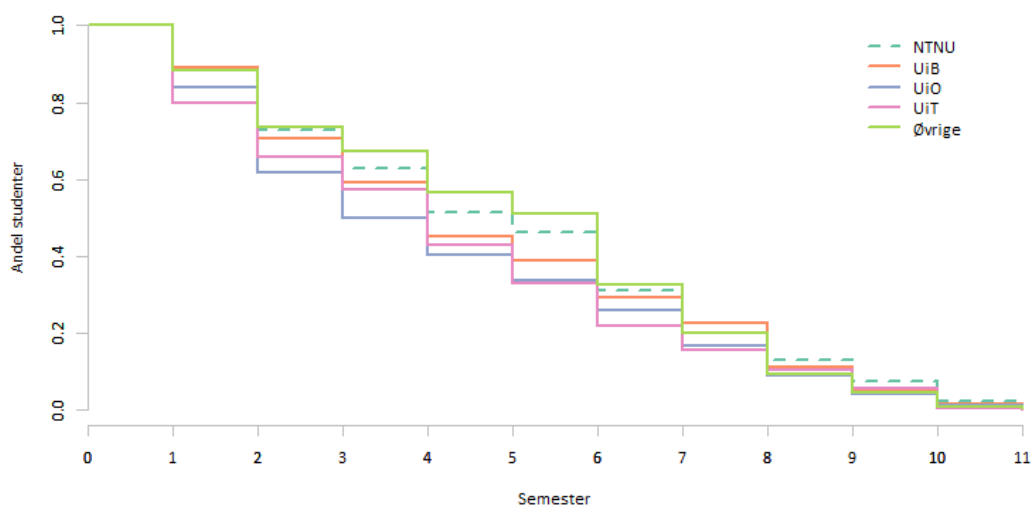
¹⁴ Som tidligere nevnt er datagrunnlaget vårt basert på studenter som var førstegangsregistrert som bachelorstudent ved sin spesifikke institusjon. Dette innebærer at studenter med avlagte studiepoeng fra en tidligere utdanningsinstitusjon også vil være inkludert. Dette er hovedforklaringen på at vi i figuren under ser at noen studenter oppnår grad før normert tid.

Som man kan forvente er det forholdsvis få studenter som oppnår grad i løpet av de tre første semestrene. Noen flere oppnår grad etter fjerde eller femte semester, men det er ved det sjette semesteret, altså på normert tid for gjennomføring av bachelorgrad, at vi virkelig ser utslag på gradsoppnåelsen. Figuren viser at andelen studenter som oppnår grad på dette tidspunktet varierer mellom de ulike institusjonene. Gjennomstrømningen til studenter med bakgrunn fra UiT, og «øvrige» institusjoner, er klart mer strømlinjeformet enn hva tilfellet er for NTNU, UiB og UiO. Dette kan nok delvis forklares ved at institusjonsfrafallet, som vi så i figur 4 til 7, er høyere hos de sistnevnte tre institusjonene. Man kan forvente at studenter som må starte utdanningen sin «på nytt» ved en sekundær institusjon bruker mer tid enn dem som gjennomfører hele bachelorgraden ved sitt opprinnelige lærested.

SEKTORFRAFALL

Hva så med studentene som faller ut av sektoren? Når skjer det? Figuren under viser det semestervise sektorfrafallet for de fire BOTT-universitetene samt de øvrige utdanningsinstitusjonene i sektoren. Oppbygningen av figuren er lik som ved analysen av oppnådd grad.

Figur 16: Overlevelsesanalyse - Sektorfrafall

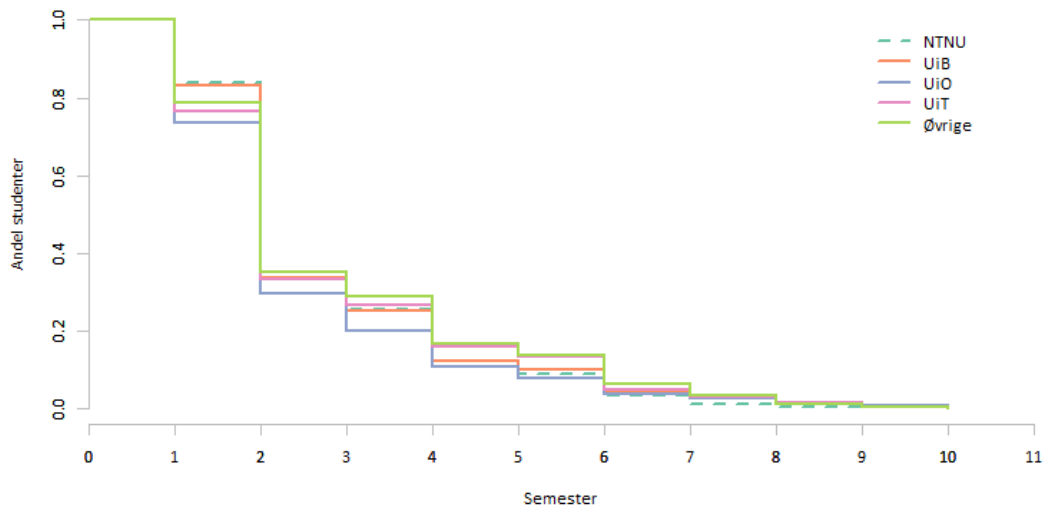

Sammenlignet med «oppnådd grad» er sektorfrafallet en mer jevn og stabil prosess. Det er et litt større frafall etter sjettede semester, tidspunktet for normert gjennomføring, men utslaget er langt på nær så tydelig som man så i analysen på gradsoppnåelse. Det ser videre ut som universitetene, og da spesielt UiO og UiT, opplever et noe raskere frafall enn de andre lærestedene, spesielt om man sammenligner med de «øvrige» utdanningsinstitusjonene.

INSTITUSJONSFRAFALL

Vi har sett at 17,7 prosent av studentene i sektoren har overgang til et annet lærested i løpet av studieløpet, men at andelen varierer mellom institusjonene. NTNU skilte seg spesielt ut hvor nesten en tredjedel av studentene byttet til en annen institusjon i løpet av studietiden. Når skjer denne overgangen?

Figur 17: Overlevelsesanalyse - Institusjonsfracfall

Den generelle tendensen er klar på tvers av de ulike utdanningsinstitusjonene: det er etter to semestre, altså ett studieår, at migrasjonen mellom lærested gjennomføres. Etter to semestre har rundt 70 prosent av institusjonsfracfallet oppstått. Det er relativt små forskjeller mellom lærestedene, imidlertid er det en tendens til at studenter som starter utdanningen sin ved UiO bytter til en annen institusjon tidligere enn ved de andre institusjonene.

6. STUDIEPOENG

Alle utfallene vi har sett på så langt (gradsopptjening, sektorfratfall, institusjonsfratfall, og andel som fortsetter å studere i flere år etter normert gradsopptjening) er interessante i den overordnede diskusjonen rundt den nye finansieringsordningen i høyere utdanning. Ved å gjøre studiepoengproduksjon mindre viktig for institusjonenes finansieringsgrunnlag, til fordel for gradsopptjening, blir det viktigere for institusjonene å produsere bachelorgrader.

I forlengelsen av denne diskusjonen er det imidlertid også sentralt å vite mer om studiepoengproduksjonen til studentene. Institusjonene som opplever institusjonsfratfall, som videre ender opp i at studenten avlegger grad ved et nytt lærested, får ikke uttelling for sin andel av de produserte studiepoengene som inngår i studentens grad. Vi så i figur 17 at det store institusjonsfratfallet kommer etter ett studieår, det vil si at majoriteten av studentene, gitt normal progresjon, vil ta med seg minst 60 studiepoeng fra sitt opprinnelige lærested til sitt nye lærested.

Det er også interessant å vite mer om studentene som opplever sektorfratfall. Hvor mange studiepoeng avlegger de før de faller ut av studiene? Figur 16 viste at en høy andel av de sektorfratfalte studentene studerer forholdsvis lenge før de avslutter studiene ute oppnådd grad. Dette kan indikere at man med en normal progresjon har rukket å avlegge forholdsvis mange studiepoeng, uten at det ender opp i en bachelorgrad.

Før tallene for studiepoengproduksjon presenteres er det viktig å vise tilbake til diskusjonen fra metodekapittelet om begrensningene i de foreliggende dataene på studiepoengproduksjon. Vi sitter kun med informasjon om den samlede produksjonen av studiepoeng, og ikke hvor mange av poengene som har inngått i en senere grad. Når vi i de etterfølgende tabellene presenterer tall for institusjonsfratfalte med gradsopptjening, og viser at studentene i gjennomsnitt har avlagt X poeng ved opprinnelig lærested, betyr ikke dette at alle disse poengene har inngått i den oppnådde graden på det nye lærestedet.

STUDIEPOENGPRODUKSJON I SEKTOREN

Vi starter med en gjennomgang av sektoren sett under ett. De tre øverste radene viser studenter som ikke er kategorisert som institusjonsfratfalte, og som enten har oppnådd grad, regnes som sektorfratfalte, eller fortsatt var studenter ved siste måletidspunkt.

Av litt over 30 000 studenter i datamaterialet oppnådde 17 259 studenter grad ved sitt opprinnelige lærested. Disse studentene oppnådde til sammen 2.7 millioner studiepoeng, 159 studiepoeng i snitt. Når denne summen ikke summerer til 180 poeng skyldes det to årsaker: For det første har nok en del av studentene tatt studiepoeng på andre utdanningsinstitusjoner før de ble førstegangsregistrert på ny institusjon høsten 2010, for det andre inkluderer ikke denne summen eventuelle studiepoeng som har blitt tatt på andre utdanningsinstitusjoner underveis i studieløpet¹⁵.

---

¹⁵ Noen studenter har midlertidige opphold ved andre utdanningsinstitusjoner underveis i studieløpet sitt

Tabell 8: Studiepoeng – Hele sektoren

Utfall	Antall studenter	Studiepoeng - Opprinnelig lærested	Studiepoeng - Nytt lærested	Gjennomsnitt studiepoeng - Opprinnelig lærested	Gjennomsnitt studiepoeng - Nytt lærested
Oppnår grad - Opprinnelig lærested	17 259	2 739 122		159	
Sektorfracfall - Opprinnelig lærested	5 962	365 557		61	
Fortsatt student - Opprinnelig lærested	1 543	201 534		131	
Oppnår grad - Nytt lærested	1 871	71 515	268 448	38	143
Sektorfracfall - Nytt lærested	1 212	38 359	47 705	32	39
Fortsatt student - Nytt lærested	2 242	101 182	189 595	45	85

Nesten 6000 studenter er kategorisert som sektorfracfalt, uten å ha byttet institusjon underveis i studieløpet. Disse 6 000 studentene avla til sammen 365 557 studiepoeng, et snitt på 61 studiepoeng. Studentene som på siste måletidspunkt fortsatt var registrerte som studenter, men uten å ha oppnådd grad, hadde i snitt avlagt 131 studiepoeng.

De tre nederste radene i tabellen viser tallene for de studentene som er institusjonsfracfalt fra sitt opprinnelige lærested. Til sammen utgjør dette 5 325 studenter. 1 871 av disse oppnådde grad ved en annen institusjon etter å ha gått over fra sitt opprinnelige lærested. Disse studentene avla i snitt 38 studiepoeng ved sitt opprinnelige lærested, og 143 studiepoeng ved sitt nye lærested. Som nevnt tidligere vet vi ikke hvor stor andel av studiepoengene fra det opprinnelige lærestedet som faktisk inngår i den oppnådde graden til studentene i denne gruppen, men det er interessant å merke seg at den totale summen av oppnådde studiepoeng er 181. Noe som tilsvarer studiepoengkravet for en 3-årig bachelorgrad. Dette tyder på at en høy andel av studiepoengene fra det opprinnelige lærestedet inngår i den oppnådde graden til disse studentene.

Dersom vi antar full utnyttelse av studiepoeng fra opprinnelig lærested inn i oppnådd grad ved nytt lærested, og deler de 38 studiepoengene på 181, innebærer dette at 21 prosent av de oppnådde gradene for denne gruppen kan sies å «tilhøre» det opprinnelige lærestedet.

Gruppen av studenter som faller ut av sektoren etter å ha byttet utdanningssted, utgjør til sammen 1 212 studenter. Disse avlegger i snitt 71 studiepoeng før de faller ut, 32 poeng ved opprinnelig lærested, og 39 poeng ved sitt nye lærested. Den siste gruppen, studentene som er institusjonsfracfalt, og som på siste måletidspunkt fortsatt var studenter uten å ha oppnådd grad, har i snitt oppnådd 130 studiepoeng, hvor av 45 poeng har blitt produsert ved opprinnelig lærested, og 85 poeng har blitt produsert ved det nye lærestedet. Det er verdt å merke seg at studiepoengproduksjonen til tilsvarende gruppe *uten* institusjonsfracfall var 131 poeng, altså så godt som likt.

STUDIEPOENGPRODUKSJON BOTT-UNIVERSITETENE

Tabell 9 viser studiepoengproduksjonen for studenter som begynte på BOTT-universitetene. Hos BOTT-universitetene samlet var det 3 150 av studentene som begynte på bachelorgrad i 2010 som oppnådde grad ved sitt opprinnelige lærested innen 2015. Disse studentene avla i snitt 160 studiepoeng. Blant studentene som endte opp som sektorfrfalt var gjennomsnittet 50 studiepoeng, altså 11 studiepoeng lavere enn for sektoren samlet sett. Som vi vil se i de etterfølgende tabellene varierer imidlertid dette gjennomsnittet betydelig mellom de ulike BOTT-institusjonene.

Tabell 9: Studiepoeng – BOTT-Universitetene

Utfall	Antall studenter	Studiepoeng - Opprinnelig lærested	Studiepoeng - Nytt lærested	Gjennomsnitt studiepoeng - Opprinnelig lærested	Gjennomsnitt studiepoeng - Nytt lærested
Oppnår grad - Opprinnelig lærested	3 150	505 422		160	
Sektorfrfall - Opprinnelig lærested	1 104	55 065		50	
Fortsatt student - Opprinnelig lærested	591	89 010		151	
Oppnår grad - Nytt lærested	694	27 655	101 502	40	146
Sektorfrfall - Nytt lærested	325	8 348	13 717	26	42
Fortsatt student - Nytt lærested	704	31 107	64 508	44	92

Studentene som ved siste måletidspunkt var registrert som student, men uten å ha oppnådd grad, har i snitt avlagt 151 studiepoeng. Dette er betydelig høyere enn for sektoren sett under ett. Vi har tidligere sett at andelen som fortsatt var studenter ved siste måletidspunkt (uten å ha oppnådd grad) også var høyere hos BOTT-universitetene enn i sektoren for øvrig. Dette indikerer at mange studenter ved UiB, UiO, UiT og NTNU har et forlenget studieløp enn hva man ser hos andre lærested innen høyere utdanning i Norge.

Studentene som startet sin utdanning ved ett av de fire BOTT-universitetene, men fullfører graden sin ved en annen utdanningsinstitusjon, har i snitt avlagt 40 studiepoeng ved sitt opprinnelige lærested og 146 ved den gradgivende institusjonen. Dette er omtrent på linje med sektoren generelt. De institusjonsfrafalte studentene som senere faller ut av sektoren har på sin side i snitt avlagt 26 poeng ved sitt opprinnelige lærested, og 42 poeng ved sitt nye lærested. Studentene med institusjonsfrfall, som enda ikke har fullført grad, men fortsatt var registrert som student ved siste måletidspunkt hadde i snitt avlagt 44 studiepoeng ved opprinnelig lærested, og 92 studiepoeng ved sitt nye lærested.

I gjennomgangen av funnene for hvert enkelt BOTT-universitet vil vi konsentrere oss om de viktigste tallene; avlagte studiepoeng for sektorfrafalte studenter, samt studentene som har oppnådd grad etter å byttet institusjon.

UiB-studentene som faller ut av sektoren, uten å ha gått over til en annen institusjon først, har i snitt avlagt 57 studiepoeng. Studentene som bytter institusjon, men allikevel ender opp som sektorfrafalt, har i snitt avlagt 34 studiepoeng ved UiB, og ytterligere 39 studiepoeng ved sekundærinstitusjonen.

Tabell 10: Studiepoeng – UiB

Utfall	Antall studenter	Studiepoeng - Opprinnelig lærested	Studiepoeng - Nytt lærested	Gjennomsnitt studiepoeng - Opprinnelig lærested	Gjennomsnitt studiepoeng - Nytt lærested
Oppnår grad - Opprinnelig lærested	785	129 800		165	
Sektorfrafall - Opprinnelig lærested	185	10 546		57	
Fortsatt student - Opprinnelig lærested	130	22 291		171	
Oppnår grad - Nytt lærested	164	6 926	24 367	42	149
Sektorfrafall - Nytt lærested	81	2 788	3 189	34	39
Fortsatt student - Nytt lærested	155	7 593	14 095	49	91

Studentene som begynte på bachelorgrad ved UiB i 2010, og som gikk over til en annen institusjon og oppnådde graden der, har til sammen avlagt 6 926 studiepoeng ved UiB, og 24 367 studiepoeng ved den nye institusjonen. Dette gir et snitt på henholdsvis 42 studiepoeng ved UiB, og 149 studiepoeng ved sekundært lærested. Til sammen utgjør dette 191 studiepoeng, altså 11 poeng mer enn det som er nødvendig for å oppnå bachelorgrad ved et normert studieløp. Som vi har vært inne på tidligere setter begrensninger i datamaterialet oss ikke i stand til å sette et likhetstegn mellom studiepoengene som er avlagt ved UiB, og studiepoengene som har inngått i studentenes endelige grad. Med dette som forbehold utgjør UiBs andel 22 prosent av de gradsoppnående studentenes totale studiepoengproduksjon.

NORGES TEKNISK-VITENSKAPELIGE UNIVERSITET

NTNU-studentene som faller ut av sektoren, uten å ha opplevd institusjonsfrafall, har i snitt avlagt 41 studiepoeng før de blir sektorfrafalt. Dette er det laveste tallet blant alle BOTT-institusjonene. Studentene som bytter institusjon, men allikevel ender opp som sektorfrafalt, har i snitt avlagt 24 studiepoeng ved NTNU, og ytterligere 53 studiepoeng ved sekundærinstitusjonen. NTNU-studentene med institusjons- og sektorfrafall avlegger altså forholdsvis få studiepoeng ved NTNU, sammenlignet med hva vi ser hos de øvrige BOTT-institusjonene.

Institusjonsfrafalte studenter, som oppnår grad ved en annen institusjon enn NTNU, har til sammen avlagt 8 490 studiepoeng ved NTNU, og 28 832 studiepoeng ved den nye institusjonen. Dette gir et snitt på henholdsvis 41 studiepoeng ved NTNU, og 140 studiepoeng ved sekundært lærested. Tatt

høyde for forbeholdene rundt denne utregningsmetoden utgjør NTNUs andel 22,6 prosent av de gradsoppnående studentenes totale studiepoengproduksjon. Dette er omtrent på linje med tilsvarende andel hos UiB-studentene.

Tabell 11: Studiepoeng – NTNU

Utfall	Antall studenter	Studiepoeng - Opprinnelig lærested	Studiepoeng - Nytt lærested	Gjennomsnitt studiepoeng - Opprinnelig lærested	Gjennomsnitt studiepoeng - Nytt lærested
Oppnår grad - Opprinnelig lærested	639	81 531		128	
Sektorfracfall - Opprinnelig lærested	167	6 795		41	
Fortsatt student - Opprinnelig lærested	130	16 315		126	
Oppnår grad - Nytt lærested	206	8 490	28 832	41	140
Sektorfracfall - Nytt lærested	58	1 420	3 047	24	53
Fortsatt student - Nytt lærested	176	5 910	17 273	34	98

UNIVERSITETET I OSLO

UiO-studentene som faller ut av sektoren, uten å ha opplevd institusjonsfracfall, har i snitt avlagt 50 studiepoeng før de blir sektorfracfalt. Studentene som bytter institusjon, men allikevel ender opp som sektorfracfalt, har i snitt avlagt 20 studiepoeng ved UiO, og ytterligere 48 studiepoeng ved sekundærinstitusjonen.

Sammenlignet med UiB ser vi at UiO-studentene med sektorfracfall avlegger en god del færre studiepoeng ved sitt opprinnelige lærested før de faller fra. Spesielt tydelig er denne tendensen hos studentene som både er institusjonsfracfalt og sektorfracfalt. Mens UiB-studentene i denne gruppen avla i snitt 34 studiepoeng ved UiB, er det tilsvarende tallet for UiO kun 20 studiepoeng.

Institusjonsfracfalte studenter, som oppnår grad ved en annen institusjon enn UiO, har til sammen avlagt 10 390 studiepoeng ved UiO, og 42 655 studiepoeng ved den nye institusjonen. Dette gir et snitt på henholdsvis 37 studiepoeng ved UiO, og 151 studiepoeng ved sekundært lærested. Tatt høyde for forbeholdene rundt denne utregningsmetoden utgjør UiOs andel 19,6 prosent av de gradsoppnående studentenes totale studiepoengproduksjon.

Tabell 12: Studiepoeng: UiO

Utfall	Antall studenter	Studiepoeng - Opprinnelig lærested	Studiepoeng - Nytt lærested	Gjennomsnitt studiepoeng - Opprinnelig lærested	Gjennomsnitt studiepoeng - Nytt lærested
Oppnår grad - Opprinnelig lærested	1 137	196 857		173	
Sektorfracfall - Opprinnelig lærested	435	21 909		50	
Fortsatt student - Opprinnelig lærested	238	34 599		145	
Oppnår grad - Nytt lærested	283	10 390	42 655	37	151
Sektorfracfall - Nytt lærested	124	2 480	5 935	20	48
Fortsatt student - Nytt lærested	289	13 539	27 036	47	94

UNIVERSITETET I TROMSØ – NORGES ARKTISKE UNIVERSITET

UiT-studentene som faller ut av sektoren, uten å ha opplevd institusjonsfracfall, har i snitt avlagt 50 studiepoeng før de blir sektorfracfalt. Det samme som UiO-studentene. Studentene som bytter institusjon, men allikevel ender opp som sektorfracfalt, har i snitt avlagt 27 studiepoeng ved UiO, og ytterligere 25 studiepoeng ved sekundærinstitusjonen. Sammenlignet med både UiO og UiB avlegger altså UiT-studentene med institusjon- og sektorfracfall betydelig færre studiepoeng ved institusjonen de bytter til, før de faller ut av sektoren.

Institusjonsfracfalte studenter, som oppnår grad ved en annen institusjon enn UiT, har til sammen avlagt 1 849 studiepoeng ved UiT, og 5 648 studiepoeng ved den nye institusjonen. Dette gir et snitt på henholdsvis 45 studiepoeng ved UiT, og 138 studiepoeng ved sekundært lærested. Tatt høyde for forbeholdene rundt denne utregningsmetoden utgjør UiTs andel 24,5 prosent av de gradsoppnående studentenes totale studiepoengproduksjon. Dette er flere prosentpoeng høyere enn hos UiB- og UiO-studentene.

Tabell 13: Studiepoeng: UiT

Utfall	Antall studenter	Studiepoeng - Opprinnelig lærested	Studiepoeng - Nytt lærested	Gjennomsnitt studiepoeng - Opprinnelig lærested	Gjennomsnitt studiepoeng - Nytt lærested
Oppnår grad - Opprinnelig lærested	589	97 234		165	
Sektorfracfall - Opprinnelig lærested	317	15 815		50	
Fortsatt student - Opprinnelig lærested	93	15 805		170	
Oppnår grad - Nytt lærested	41	1 849	5 648	45	138
Sektorfracfall - Nytt lærested	62	1 660	1 546	27	25
Fortsatt student - Nytt lærested	84	4 065	6 104	48	73

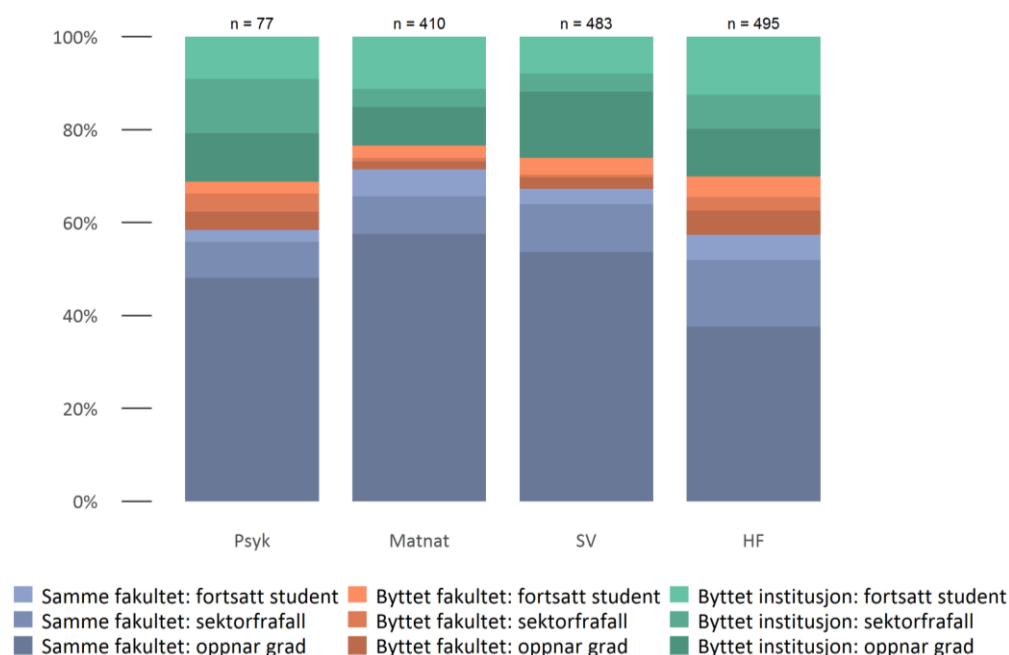
7. STUDENTFLYT - OVERGANG MELLOM FAGOMRÅDER

I denne delen vender vi oppmerksomheten mot studentflyt og fagområder. Disse analysene gjøres kun for de fire BOTT-universitetene. For alle fakultet med mer enn 40 registrerte studenter viser vi andelen studenter som oppnår grad, faller ut av sektoren, eller fortsatt var student ved siste måletidspunkt, fordelt på tre overordnede kategorier: de som opplever de overnevnte hendelsene ved samme fakultet som de begynte på, de som i løpet av studieløpet går over til et annet fakultet ved samme institusjon, og de som i løpet av studieløpet har overgang til en annen institusjon i utdanningssektoren. Disse dataene presenteres grafisk. I tillegg viser vi for hver institusjon en tabell som oppsummerer hvorvidt studenter ved de ulike fakultetene oppnår grad, faller ut av sektoren eller fortsatt var registrert som student ved siste måletidspunkt, *uavhengig* av om disse hendelsene er registrert ved opprinnelig fakultet, annet fakultet ved institusjonen eller ved et annet lærested.

UNIVERSITETET I BERGEN

For Universitetet i Bergen presenteres tall for psykologisk fakultet (Psyk), matematisk-naturvitenskapelig fakultet (Matnat), samfunnsvitenskapelig fakultet (SV) og humanistisk fakultet (HF). Blå farge indikerer tilknytning til opprinnelig fakultet, oransje farge indikerer intern overgang, mens grønn farge indikerer ekstern overgang.

Figur 18: Overgang på fagområdenivå - UiB

Studentene som startet sin utdanning ved Matnat og SV hadde i minst grad overgang, internt eller eksternt, fra sitt opprinnelige fakultet. Henholdsvis 71 prosent og 67 prosent av disse studentene var ved siste registreringstidspunkt registret med oppnådd grad, sektorfrfall direkte fra fakultetet, eller som fortsatt student ved fakultet. Dette til kontrast fra HF- og Psyk-studenter, hvor tilsvarende andel var henholdsvis 57 prosent og 58 prosent.

Dette innebærer imidlertid ikke at institusjonsfrafallet utpreget høyere ved HF- eller psyk.fakultene. HF- og Psyk-studentene har nemlig en høyere grad av intern overgang ved universitetet. Dette gjelder spesielt for HF. 13 prosent av studentene som startet sin utdannelse ved dette fakultetet ender opp

som student ved et annet UiB-fakultet, mot kun 5 prosent av Matnat-studentene. Sistnevnt gruppe har den laveste eksterne overgangen, med et institusjonsfravall på 23 prosent. 26 prosent av SV-studentene, 30 prosent av HF-studentene og 31 prosent av Psyk-studentene er registrert med overgang til en annen utdanningsinstitusjon.

Tabell 14: Samlede tall på gradsopptak, sektorfravall og fortsatt student fordelt på fagområde - UiB

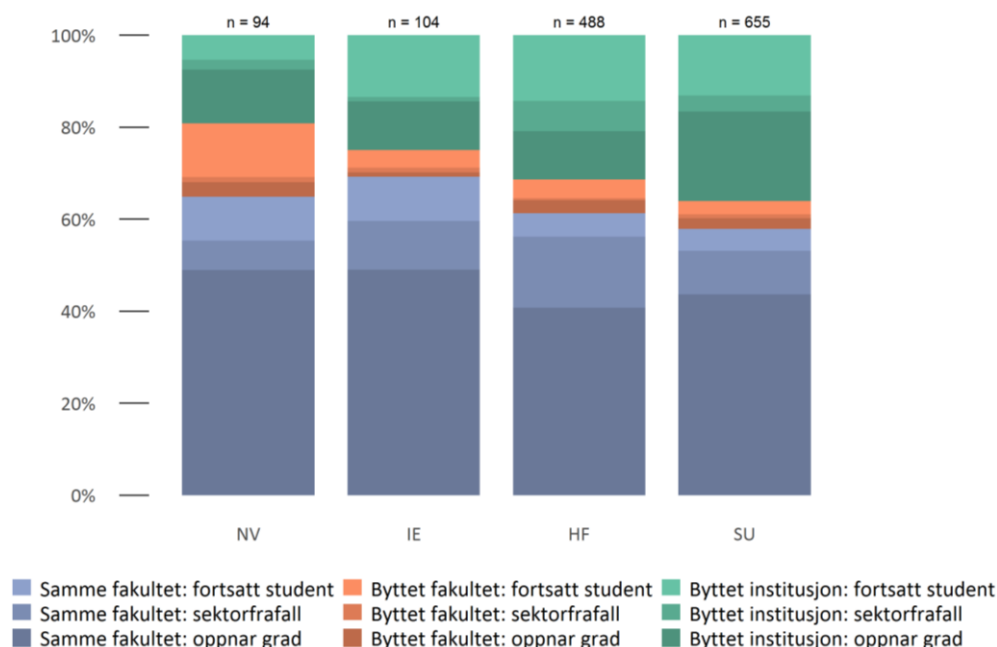
	Oppnådd grad	Sektorfravall	Fortsatt student	N
Det humanistiske fakultet	53 %	24 %	22 %	495
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	68 %	13 %	20 %	410
Det psykologiske fakultet	62 %	23 %	14 %	77
Det samfunnsvitenskapelige fakultet	70 %	15 %	15 %	483

Andelen som oppnår grad varierer mellom fakultetene. Spesielt stor er forskjellen mellom SV- og HF-studenter. I førstnevnte gruppe oppnår 70 prosent av studentene grad i løpet av tidsperioden vi har data for. Dette er 17 prosentpoeng høyere enn hos HF-studentene, hvor 53 prosent oppnådde grad.

NORGES TEKNISK-NATURVITENSKAPELIGE UNIVERSITET

For NTNU presenteres tall for Fakultet for naturvitenskap (NV), Fakultet for informasjonsteknologi og elektroteknikk (IE), Det humanistiske fakultet (HF) og Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap (SU).

Figur 19: Overgang på fagområdenivå - NTNU

IE-studentene er den gruppen som i størst grad forblir ved sitt opprinnelige fakultet, i alt 69 prosent. Dette er fire prosentpoeng høyere enn hos NV-studentene. NV-studentene skiller seg imidlertid ut ved høy grad av intern overgang i løpet av studiene. 16 prosent avslutter sine studier ved et annet NTNU-fakultet enn NV. Dette innebærer at *institusjonsfravallet* for NV-gruppen er såpass lavt som 19 prosent.

Det høyeste institusjonsfrafallet ser vi hos SU-studentene. 36 prosent av dem som startet sin utdanning ved dette fakultetet går over til en annen utdanningsinstitusjon i løpet av studieløpet sitt.

På tross av det høye institusjonsfrafallet er det faktisk SU-studentene som i har den høyeste andelen med oppnådd grad, i alt 65 prosent. I likhet med UiB skiller humanistene seg negativt ut på denne faktoren, 54 prosent av dem som startet sin utdanning ved dette fakultetet oppnår grad. De har også det klart høyeste sektorfrafallet.

Tabell 15: Samlede tall på gradsoppnåelse, sektorfrafall og fortsatt student fordelt på fagområde - NTNU

	Oppnådd grad	Sektorfrafall	Fortsatt student	N
Det humanistiske fakultet	54 %	22 %	24 %	488
Fakultet for informasjonsteknologi og elektroteknikk	61 %	13 %	27 %	104
Fakultet for naturvitenskap	64 %	10 %	27 %	94
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap	65 %	14 %	21 %	655

UNIVERSITETET I OSLO

For Universitetet i Oslo presenteres tall for seks ulike fakultet: Det medisinske fakultet (Med), Det juridiske fakultet (Jus), Det utdanningsvitenskapelige fakultet (Utd), Det samfunnsvitenskapelige fakultet (SV), Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet (Matnat) og Det humanistiske fakultet (HF). Som vi har vært inne på tidligere i rapporten tar datagrunnlaget vi baserer oss på utgangspunkt i studenter med opptak til 3-årige bachelorprogram. Tallene vi presenterer for Det medisinske fakultet og Det juridiske fakultet inkluderer altså ikke studenter på profesjonsutdanning.

Figur 20: Overgang på fagområdenivå - UiO

Studenter som starter utdannelsen sin ved Det juridiske fakultet er studentgruppen som i størst grad oppnår grad – i alt 68 prosent i denne gruppen gjør det. Dette på tross av at jusstudentene bytter fakultet og lærested oftere enn studenter som startet utdanningen sin ved de andre fakultetene.

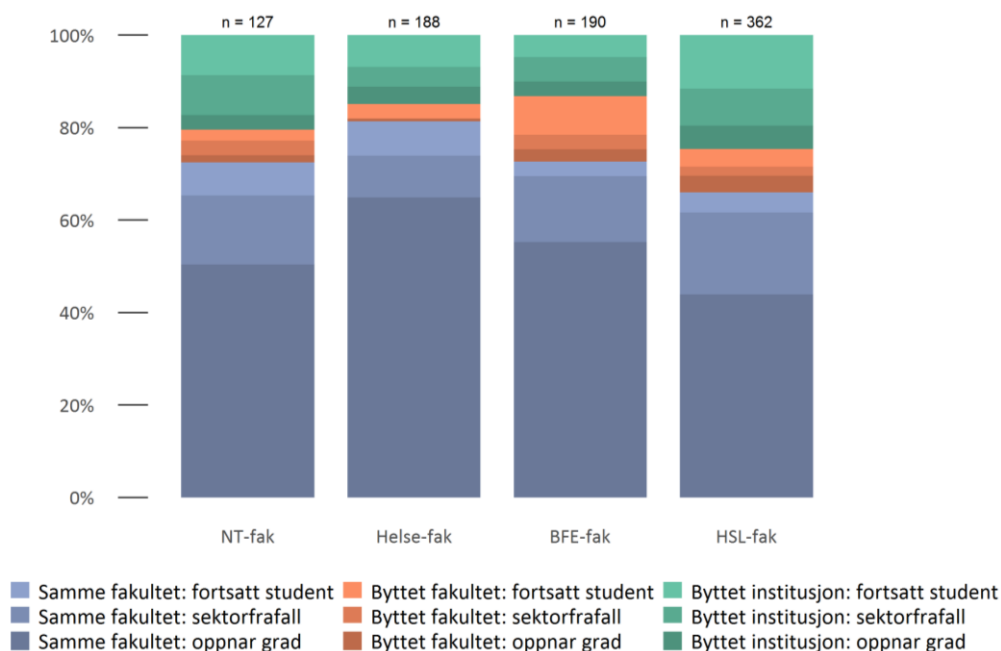
Den laveste gradsoppnåelsesandelen ved UiO finner vi, som hos UiB og NTNU, blant humanistene. 52 prosent oppnår grad, og 29 prosent ender opp som sektorfrafalt i denne studentgruppen. I motsetning til hva vi så hos UiB og NTNU er forskjellen mellom HF og øvrige fakultet imidlertid mindre. Ved UiO ser vi relativt lav gradsoppnåelsesandel også hos studenter med bakgrunn fra Med-fak og Matnat.

Tabell 16: Samlede tall på gradsoppnåelse, sektorfrafall og fortsatt student fordelt på fagområde - UiO

	Oppnådd grad	Sektorfrafall	Fortsatt student	N
Det medisinske fakultet	56 %	18 %	26 %	50
Det juridiske fakultet	68 %	13 %	19 %	68
Det utdanningsvitenskapelige fakultet	65 %	20 %	15 %	276
Det samfunnsvitenskapelige fakultet	62 %	18 %	20 %	561
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	55 %	18 %	27 %	618
Det humanistiske fakultet	52 %	29 %	19 %	880

For UiT presenteres tall for Fakultet for naturvitenskap og teknologi (NT-fak), Det helsevitenskapelige fakultet (Helse-fak), Fakultet for biovitenskap, fiskeri og økonomi (BFE-fak) og Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning (HSL-fak)¹⁶.

Figur 21: Overgang på fagområdenivå - UiT

Tidligere analyser har vist at institusjonsfrafallet fra UiT er betydelig lavere enn hos de øvrige BOTT-universitetene. «Lojaliteten» til UiT er stor på tvers av fakultetene, men studenter fra BFE-fak og Helse-fak. skiller seg ut som spesielt lave, med institusjonsfrfall på henholdsvis 13 prosent og 15 prosent. På tvers av alle BOTT-universitetene er dette den laveste graden av institusjonsfrfall observert. Et interessant poeng angående BFE-studentene er samtidig at de har den klart høyeste interne overgangen blant UiT-studentene. 14 prosent av studentene som startet sin utdanning ved dette fakultetet går over til et av de andre fakultetene ved UiT i løpet av studietiden. Majoriteten av disse studentene oppnådde ikke grad innenfor de 11 semestrene vi har data for, men var fortsatt registrerte som studenter ved siste måletidspunkt.

¹⁶ Merk at figuren ikke inkluderer tall for studenter som startet sin utdanning ved en av de tre avdelingen som tidligere utgjorde Høgskolen i Finnmark.

Tabell 17: Samlede tall på gradsopptak, sektorfall og fortsatt student fordelt på fagområde - UiT

	Oppnådd grad	Sektorfall	Fortsatt student	N
Fakultet for naturvitenskap og teknologi	55 %	27 %	18 %	127
Det helsevitenskapelige fakultet	69 %	13 %	18 %	188
Fakultet for biovitenskap, fiskeri og økonomi	61 %	23 %	16 %	190
Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning	52 %	28 %	20 %	362

Når det gjelder andelen som oppnår grad ser vi at det ved UiT, som ved de øvrige BOTT-institusjonene, er det humanistiske fakultetet som i lavest grad produserer gradsopptakende studenter. Dette på tross av at dette fakultetet i Tromsø også inkluderer samfunnsvitenskap og lærerutdanning, som vi har sett har forholdsvis høye andeler gradsopptakende studenter ved de andre BOTT-universitetene.

Studenter som startet sin utdanning ved Det helsevitenskapelige fakultet har den klart høyeste andelen studenter som oppnår grad, 69 prosent. Dette er 17 prosentpoeng høyere enn ved HSL-fak.

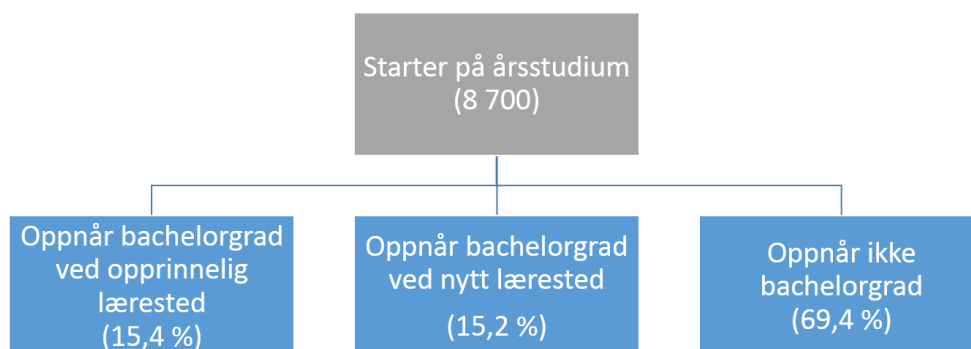
8. ANALYSER – ÅRSSTUDIUMSTUDENTER

Avslutningsvis i rapporten vil vi presentere analyser som fokuserer på årsstudiestudenter. Av årsaker allerede nevnt i metodekapittelet vil vi her konsentrere oss om andelene studenter som fullfører gradsstudier på et senere tidspunkt. Det tallene altså kan si oss er i hvilken grad studentene benytter årsstudier som en inngangsport for fremtidig studieløp som ender i oppnådd grad. Tallene gir ikke grunnlag for å si noe om gjennomføringsgraden på årsstudium, eller hvor mange studenter som går videre på bachelorprogram etter årsstudiet.

Analysene presenterer tre ulike andeler: a) andelen studenter som senere oppnår bachelorgrad ved institusjonen de starter årsstudiet på, b) andelen studenter som senere oppnår bachelorgrad ved en annen institusjonen enn den de startet årsstudiet på, c) andelen studenter som *ikke* oppnår bachelorgrad på et senere tidspunkt.

For øvrig gjelder samme betingelser som for bachelorstudentene. Vi følger studentene som startet på årsstudium fra høsten 2010 til utgangen av 2015. Det vil si at vi ikke kan utelukke at studenter som i vårt tallmateriale er kategorisert med *ikke*-oppnådd bachelorgrad, på et senere tidspunkt vil fullføre bachelorgrad.

Figur 22: Langsiktig bachelorgradsoppnåelse for studenter på årsstudium – Hele sektoren

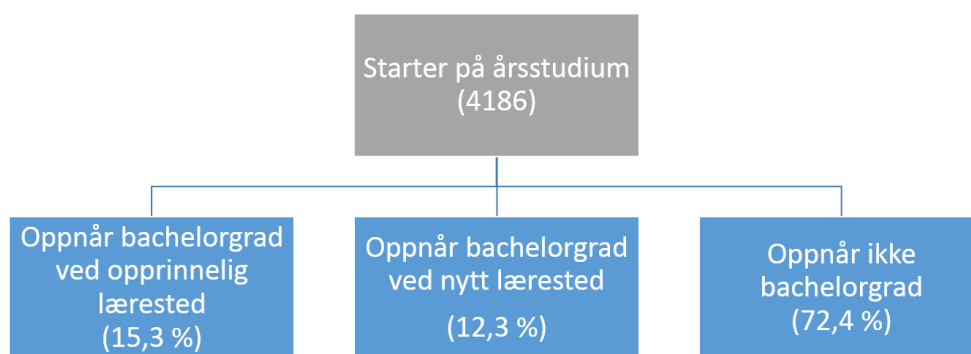

I vårt datamateriale var det på tvers av hele sektoren 8 700 studenter som startet på et årsstudium høsten 2010. I løpet av de elleve semestrene vi følger studentene over var det totalt 15,5 prosent som oppnådde bachelorgrad ved sitt opprinnelige lærested, altså institusjonen de startet årsstudiet ved. Ytterligere 15,2 prosent oppnådde bachelorgrad ved et annet lærested enn det opprinnelige. Totalt var det altså rett over 30 prosent av årsstudiestudentene som gikk videre på, **og** fullførte en bachelorgrad etter å ha startet på et årsstudium.

69,4 prosent av studentene oppnådde ikke bachelorgrad. Det er imidlertid viktig å påpeke at en betydelig andel av studentene trolig aldri har gått videre på en bachelorgradsutdanning, rett og slett fordi årsstudiet har vært målet.

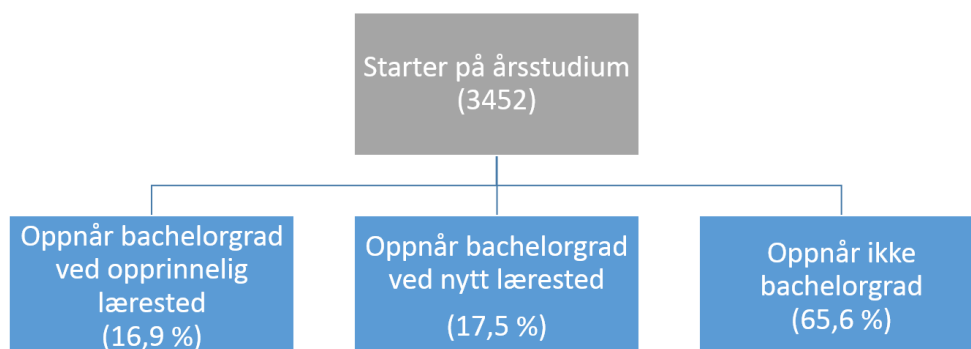
I de etterfølgende figurene presenterer vi samme analyser for universiteter, statlige høyskoler og private høyskoler. Før vi avslutter med å vise tall for de fire BOTT-institusjonene.

Figur 23: Langsiktig bachelorgradsoppnåelse for studenter på årsstudium – Universiteter

4 186 studenter startet på et årsstudium ved ett av landets universiteter høsten 2010. 15,3 prosent av disse oppnådde bachelorgrad på et senere tidspunkt ved det samme universitetet som de startet på. Dette er på linje med andel for sektoren sett under ett. Andelen som oppnår bachelorgrad, men da etter overgang til et annet lærested, var 12,3 prosent. Totalt oppnådde altså 27,6 prosent av studentene som startet årsstudium ved et universitet bachelorgrad i løpet av tidsperioden frem mot høst 2015. Noe lavere enn for sektoren generelt.

Figur 24: Langsiktig bachelorgradsoppnåelse for studenter på årsstudium – Statlige høyskoler

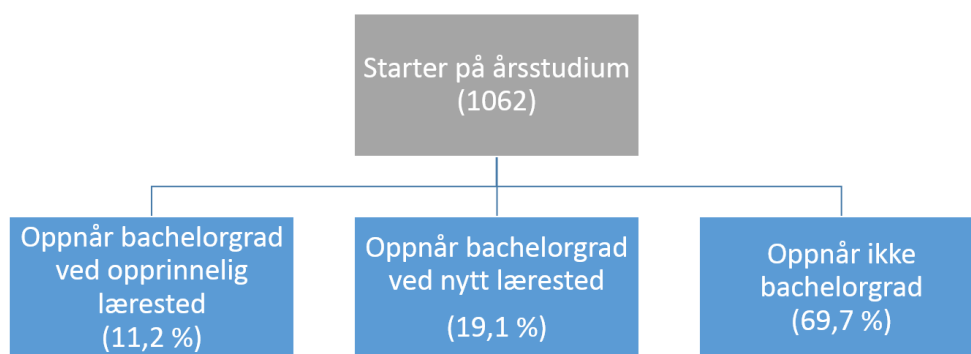
Studentene som starter årsstudier ved høyskoler synes å bruke årsstudier mer aktivt som inngangsportale til videre studier enn hva universitetsstudentene gjør. Dette gjelder både statlige og private høyskoler, men spesielt for førstnevnte institusjonstype.

Av de nesten 3 500 studentene som startet årsstudium ved en statlig høyskole var det totalt 34,4 prosent som senere oppnådde bachelorgrad. 16,9 prosent ved sitt opprinnelige lærested, og 17,5 prosent ved et annet lærested.

Sammenlignet med universitetene generelt er det også interessant at flere høyskolestudenter oppnår bachelorgrad ved et nytt lærested enn ved sitt opprinnelige lærested. Denne tendensen gjør seg gjeldende for både statlige- og private høyskoler, men som vi vil se i neste figur, spesielt for de private.

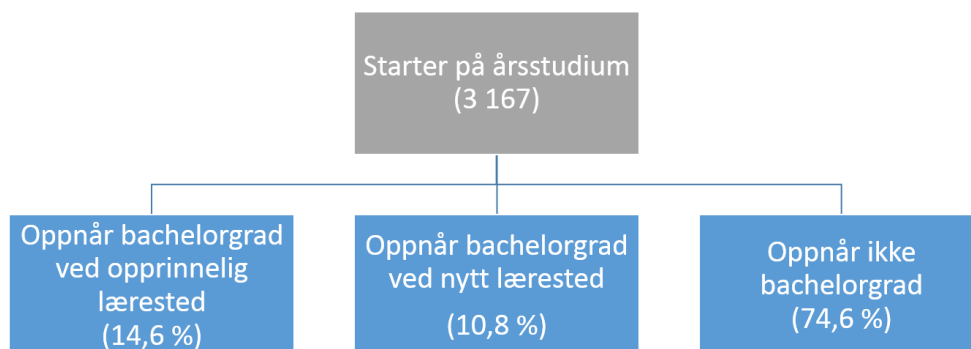
Figur 25: Langsiktig bachelorgradsoppnåelse for studenter på årsstudium – Private høyskoler

I våre data var det litt over 1 000 studenter som startet årsstudium ved en privat høyskole. 30 prosent av disse oppnådde bachelorgrad på et senere tidspunkt, men den klare majoriteten, i alt 19,1 prosent, oppnådde graden sin ved et annet lærested enn det de startet årsstudiet på.

Rapporten har tidligere påpekt at våre analyser, samt tidligere forskning, viser at institusjonene i universitetssektoren i større grad enn i høyskolesektoren opplever at bachelorgradsstudenter har institusjonsfravall, gjerne etter kort tid på bachelorprogrammet. Selv om vi i denne sammenhengen ikke kan bruke institusjonsfravallbegrepet på samme måte, virker det faktisk som om mange studenter i høyskolesektoren startet på et årsstudium ved en høyskole, men velger å fullføre sin utdannelse ved en annen utdanningsinstitusjon. Dette er med andre ord en parallell situasjon til den universitetsinstitusjonene opplever med bachelorgradsstudentene sine, men med omvendte fortegn.

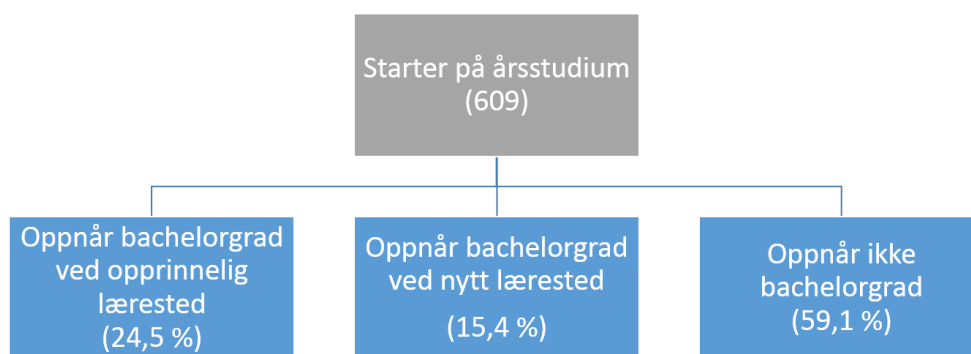
Figur 26: Langsiktig bachelorgradsoppnåelse for studenter på årsstudium – BOTT-universitetene

3 167 studenter startet som studenter på et årsstudium ved ett av de fire BOTT-institusjonene høsten 2010. Ganske nøyaktig en fjerdedel av disse fullfører senere en bachelorgrad, enten ved opprinnelig lærested (14,6 prosent) eller ved et nytt lærested (10,8 prosent). Det er med andre ord færre studenter ved disse institusjonene som bruker årsstudium som en inngangsportal for å gjennomføre bachelorgrad senere, enn hva tilfellet er for høyskolene, og også for universitetene generelt.

Som vi vil se i de etterfølgende figurene er det imidlertid tydelige forskjeller mellom de fire BOTT-institusjonene.

Figur 27: Langsiktig bachelorgradsoppnåelse for studenter på årsstudium – UiB

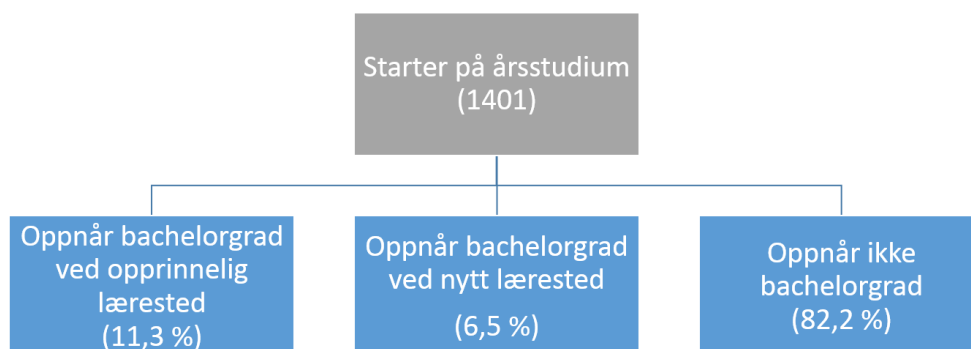

609 studenter startet som årsstudiestudenter ved UiB høsten 2010. Nesten en fjerdedel av disse oppnådde senere bachelorgrad ved UiB, og ytterligere 15,4 prosent oppnådde bachelorgrad ved et annet lærested. Det vil si at til sammen 40 prosent av studentene som startet på årsstudium fullførte et bachelorprogram i etterkant.

Dette er betydelig høyere enn hva vi ser hos de andre BOTT-institusjonene, hos universitetene generelt, og i høyskolesektoren. Spesielt interessant er det at så mange går videre og fullfører bachelorgrad innenfor institusjonen.

Dette tyder på at for UiB sin del er årsstudier en svært relevant rekrutteringskanal for fremtidige bachelorgradsstudenter.

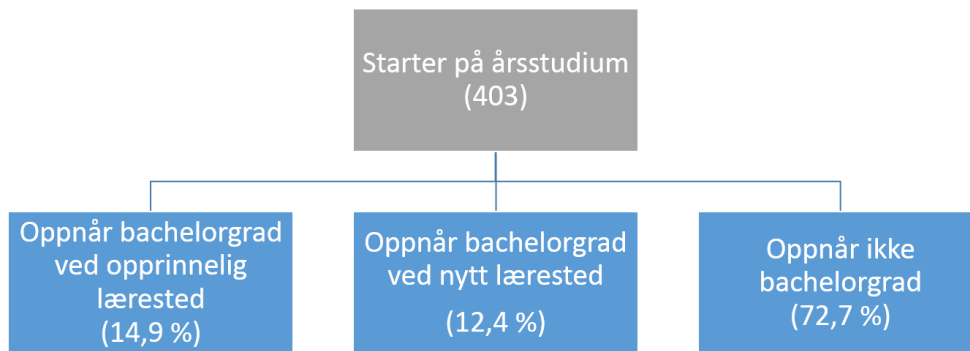
Figur 28: Langsiktig bachelorgradsoppnåelse for studenter på årsstudium – NTNU

NTNU skiller seg på sin side seg klart fra UiB. For det første gjennom at antallet årsstudiestudenter er langt høyere, 1 401 studenter mot nevnte 609 for UiB sin del. For det andre ser vi at andelene som senere oppnår bachelorgrad, både ved egen og annen institusjon, er betydelig lavere – til sammen 17,8 prosent. Som vi nettopp så var tilsvarende andel for UiB 40 prosent.

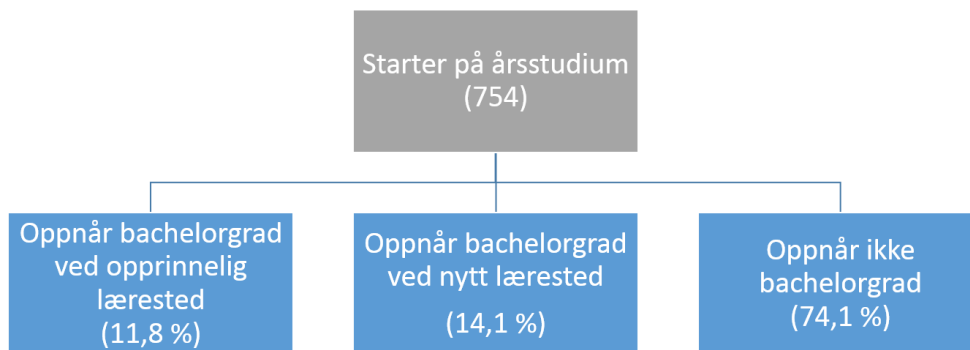
Med datagrunnlaget vi har hatt til disposisjon er det vanskelig å gi en konkret forklaring på hva årsaken til disse forskjellene er. Imidlertid vet vi at mange studieløp ved NTNU er organisert som 5-årige masterprogram. I disse tilfellene oppnår man ikke en kvalifikasjon før mastergraden er oppnådd. Studenter som startet på et årsstudium høsten 2010, for så å gå videre til 5-årig masterprogram etterpå, vil ikke rekke å oppnå en kvalifikasjon i løpet av tidsperioden vi har data for. Dette kan muligens være en delvis forklaring på tallene vi observerer for NTNU sin del.

Figur 29: Langsiktig bachelorgradsoppnåelse for studenter på årsstudium – UiO

Antallet studenter som startet et årsstudium ved UiO høsten 2010 er forholdsvis lavt, i alt 403 studenter. 14,9 prosent av disse oppnådde senere bachelorgrad ved UiO, mens ytterligere 12,4 prosent fikk bachelorgrad ved et nytt lærested. I alt 27,3 prosent. Dette er klart høyere enn hos NTNU, lavere enn UiB, men i alt i alt på linje med de tallene vi så for alle norske universitet.

Figur 30: Langsiktig bachelorgradsoppnåelse for studenter på årsstudium – UiT

754 studenter startet årsstudium ved UiT høsten 2010. Av de fire BOTT-universitetene er UiT den eneste institusjonen hvor en høyere andel årsstudiestudenter senere oppnår bachelorgrad ved nytt lærested (14,1 prosent) enn ved sitt opprinnelige lærested (11,8 prosent). Dette er et litt interessant fenomen, for som vi har tidligere sett var UiT den av BOTT-institusjonene som hadde klart lavest institusjonsfracfall på bachelorgrad. For studentene som starter sin studentkarriere ved UiT på årsstudium er det åpenbart mer vanlig å søke seg vekk dersom man ønsker å fullføre en bachelorgrad i etterkant av årsstudiet.

9. HOVEDFUNN

- ◆ Institusjonsfrafallet for hele den høyere utdanningssektoren er 17,7 prosent.
- ◆ Sektorfrafallet for hele den høyere utdanningssektoren er 23,8 prosent
- ◆ 63,6 prosent av studentene som startet på et 3-årig bachelorprogram høsten 2010 oppnådde bachelorgrad i perioden 2010-2015
- ◆ BOTT-universitetene har samlet sett et høyere institusjonsfrfall (26,2 prosent) enn sektoren for øvrig. Det er også færre som oppnår grad (58,6 prosent). Andelen som faller ut av sektoren er imidlertid *lavere* (21,7 prosent)
  - ◆ Dette skyldes i stor grad at betydelig flere studenter fra BOTT-universitetene, sammenlignet med sektoren totalt, fortsatt var aktive studenter høsten 2015
- ◆ Av BOTT-institusjonene har Universitetet i Tromsø klart lavest institusjonsfrfall, men også den høyeste andelen sektorfrafalte
- ◆ 63,2 prosent av studentene som startet sin utdanning ved Universitetet i Bergen oppnår bachelorgrad, enten ved UiB eller ved en annen utdanningsinstitusjon. Gradsopnåelsesandelen til UiB er høyere enn hos de andre BOTT-universitetene
- ◆ Studentflyten mellom institusjonstyper varierer mellom universiteter og høyskoler. Det er langt vanligere at en student som starter på universitetsstudier melder overgang til høyskole enn omvendt
- ◆ Det samlede institusjonsfrafallet fra UiB var på 26,7 prosent – 69 prosent av frafallet skyldes overgang til høyskolesektoren
- ◆ Institusjonsfrfall oppstår stort sett i løpet av det første studieåret. Etter to semestre har rundt 70 prosent av institusjonsfrafallet blitt gjennomført
- ◆ Studenter som bytter institusjon, og senere oppnår grad ved sin nye utdanningsinstitusjon, har i snitt avlagt 38 studiepoeng ved sitt opprinnelige lærested, og 143 studiepoeng ved sitt nye lærested
  - ◆ Dersom vi antar full utnyttelse av studiepoeng fra opprinnelig lærested inn i oppnådd grad ved nytt lærested, innebærer dette at 21 prosent av de oppnådde gradene for denne gruppen kan sies å «tilhøre» det opprinnelige lærestedet
- ◆ I vårt datamateriale var det på tvers av hele sektoren 8 700 studenter som startet på et årsstudium høsten 2010. I løpet av de elleve semestrene vi følger studentene over var det totalt 15,5 prosent som oppnådde bachelorgrad ved sitt opprinnelige lærested, altså institusjonen de startet årsstudiet ved. Ytterligere 15,2 prosent oppnådde bachelorgrad ved et annet lærested enn det opprinnelige
  - ◆ UiB skiller seg tydelig fra de øvrige BOTT-institusjonene. 609 studenter startet som årsstudiestudenter ved UiB høsten 2010. Nesten en fjerdedel av disse oppnådde senere bachelorgrad ved UiB, og ytterligere 15,4 prosent oppnådde bachelorgrad ved et annet lærested. Det vil si at til sammen 40 prosent av studentene som startet på årsstudium fullførte et bachelorprogram i etterkant
    - ◆ Dette tyder på at for UiB årsstudier en svært relevant rekrutteringskanal for fremtidige bachelorgradsstudenter

10. LITTERATUR

Aamodt, P. O. (2001). *Studiegjennomføring og studiefrafall. En statistisk oversikt*. NIFU skriftserie 14/2001.

Aamodt, P. O., and Hovdhaugen, E. (2011). *Frafall og gjennomføring i lavere grads studier før og etter Kvalitetsreformen. En sammenlikning mellom begynnerkullene fra 1999, 2003 og 2005*. Rapport 38/2011. Oslo: NIFU.

European Commission (2015). *Dropout and Completion in Higher Education in Europe*. Main report and Annex 1: Literature review.

Gazeley, L. and Aynsley, S. (2012). *The contribution of pre-entry interventions to student retention and success. A literature synthesis of the Widening Access Student Retention and Success National Programmes Archive*. York: Higher Education Academy.

Hovdhaugen, E. (2012). *Leaving early: Individual, institutional and system perspectives on why Norwegian students leave their higher education institution before degree completion*. PhD-avhandling, samfunnsfaglig fakultet, UiO.

Hovdhaugen, E. og P.O. Aamodt (2006). *Evaluering av Kvalitetsreformen. Studiefrafall og studiestabilitet*. Delrapport 3.

Hovdhaugen, E., Frølich, N. og Aamodt, P.O. (2008). *Finnes det en "universalmedisin" mot frafall? En analyse av universitetens holdning til og tiltak mot frafall blant studenter*. Rapport 9/2008. Oslo: NIFU STEP.

Hovdhaugen, E. og Aamodt, P.O. (2009). *Learning environment – Relevant or not to students' decision to leave university? Quality in higher education, 15 (2), 177-189*.

Krause, K.L. (2011). Transforming the learning experience to engage students, in Thomas, L. and Tight, T. (eds.), *Institutional transformation to engage a diverse student body*. (199-212). Bingley: Emerald Group Publishing Ltd.

Quinn, J. (2013). *Drop-out and Completion in Higher Education in Europe among students from under-represented groups*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Roedelé, S. M. og Aamodt, P. O. (2001). *Studiemobilitet i norsk utdanning*. NIFU-rapport.

Thomas, L. (2012). *Building student engagement and belonging in higher education at a time of change: a summary of findings and recommendations from the What Works? Student retention and success programme*. London: Paul Hamlyn Foundation

Tinto, V. (1993) *Leaving college: Rethinking the causes and cures of student attrition*. 2nd ed. Chicago: University of Chicago Press.

IDEAS2EVIDENCE
Bygger kunnskap